

สร้างวัฒนธรรมการอ่าน สร้างการอ่านให้เป็นวัฒนธรรม

ปรุมบทสร้างการอ่าน
ให้เป็นวัฒนธรรมไทย

กรอบความคิดและทิศทาง
สร้างการอ่านให้ยั่งยืน

สร้างวัฒนธรรมการอ่าน =
สร้างสันติภาพ ?

ออนไลน์
ภัยร้ายต่อวัฒนธรรมการอ่าน !?

แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน
ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สารบัญ

- ๒ ความนำ
- ๖ ปฐมบทสร้างการอ่านให้เป็นวัฒนธรรมไทย :
ก้าวข้ามหมุดตอ(อค)ติ
- ๒๖ วัฒนธรรมการอ่าน : กรอบคิดและทิศทางสู่ความยั่งยืน
- ๔๕ นานาชาติสะท้อนต่อวัฒนธรรมการอ่านในฮ่องกง
- ๕๒ สร้างวัฒนธรรมการอ่าน-สร้างสันติ
- ๕๖ อเมริกันวันนี้กับความสำคัญของวัฒนธรรมการอ่าน!
- ๖๒ “ออนไลน์” ภัยร้ายต่อวัฒนธรรมการอ่าน?
- ๖๖ บรรณานุกรม

อ่านสร้างสุข: สร้างวัฒนธรรมการอ่าน สร้างการอ่านให้เป็นวัฒนธรรม

พิมพ์ครั้งที่ ๖ : กันยายน ๒๕๕๘ จำนวนพิมพ์ : ๕๐๐ เล่ม

บรรณาธิการ : สุดใจ พรหมเกิด บรรณาธิการประจำฉบับ : รศ. ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์

เขียนโดย : พิรุณ อนุวัชศิริวงศ์ - ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาานวัตกรรมการอ่าน

บรรณาธิการฝ่ายศิลป์ : ปาจรีย์ พุทธเจริญ ฝ่ายศิลป์ : แสงชัย กীরตวรนนท์

ภาพ : ไตรภักดิ์ ศุภวัฒนา, เข็มพร วิรุณราพันธ์

กองบรรณาธิการ : ชุตินา พุกกลิ่น, คณินดา แอตาล, วิไลแก้วมีสุข, วิลาสินี ดอนเงิน, จันทิมา อินจร, ปนัดดา สังฆทิพย์, นิศาภรณ์ อานาจอนันต์, อลงกรณ์ จันทร์เทียน, จิระนันท์ วงษ์มื่น

ประสานการผลิต : กนกกาญจน์ เขี่ยมชื่น, พวงผกา แสงเขื่อนสี

จัดพิมพ์ : แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ

สร้างเสริม สุขภาพ (สสส.) ๔๒๔ หมู่บ้านเงาไม้ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๖๗ แยก ๓ ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวง

บางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๔-๔๖๑๖-๗ โทรสาร ๐-๒๔๔๑-๑๘๗๗

พิมพ์ที่ : แปลนพรินทร์ดิง จำกัด โทรศัพท์ ๐-๒๒๗๗-๒๒๒๒

คุยเปิดเล่ม

เอ่ยถึง “หนังสือและการอ่าน” เชื่อว่าทุกคนคงมีความเห็นร่วมกันว่าเป็นเรื่องที่ดี ช่วยสร้างนิสัยการเรียนรู้ ช่วยขัดเกลาอารมณ์ บ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีงามในวัยเยาว์ ช่วยเปิดโลกทรรศน์ในการเปิดรับความคิดใหม่ๆ ท่องโลกใหม่ๆ หรือแม้แต่ย้อนกาลเวลาสู่ การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ในวัยเติบโตใหญ่

แม้หนังสือและการอ่านยังมีคุณค่าอีก มากมี ที่มีสามารถกล่าวจรรยาไนได้หมด แต่น่าสนใจที่ว่า เวลานี้ทั้งสังคมไทยและสังคมโลก ต่างยอมรับว่า การอ่านกำลังถูกสื่อใหม่และ วิถีชีวิตใหม่แย่งทั้งพื้นที่และเวลาในการเสพ

ความพยายามในการจุดรั้ง “หนังสือ และการอ่าน” กลับมา เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก ยิ่งหากประสงค์ให้ “การอ่านกลายเป็น วัฒนธรรม” ด้วยแล้ว ย่อมยากยิ่ง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการอ่าน ได้รวบรวมความพยายาม ความสำเร็จ และ ทักษะที่แจ่มชัดต่อ “วัฒนธรรมการอ่าน” ของนานาชาติ เพื่อให้คนทำงานและผู้ กำหนด-สนับสนุนนโยบายด้านการสร้าง เสริมการอ่านของสังคมเรา ได้เห็นพลังของ การอ่านและมุ่งสู่การร่วมสร้างให้การอ่าน กลายเป็นวัฒนธรรมเพื่อสร้างสันติสุขแก่ สังคมไทยร่วมกัน

สุดใจ พรหมเกิด

ผู้จัดการ

แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

ความน่า

Nonn

หนึ่งในปัญหาทางปัญญาของนานาประเทศ เป็นปัญหาร่วมไม่ว่าจะเป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้า(ทางวัตถุ)มากหรือน้อย คือปัญหาวัฒนธรรมการอ่าน ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นในข้อเขียนหลายๆ ชิ้นที่ได้นำมาประมวลไว้ใน **สร้างวัฒนธรรมการอ่าน สร้างการอ่านให้เป็นวัฒนธรรม** เล่มนี้ สะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าประเทศที่เจริญมากหรือเจริญไม่มาก ทั้งในอเมริกา ยุโรป และเอเชีย ต่างล้วนประสบและประจักษ์ถึงสภาวะการณ์วัฒนธรรมว่าด้วยการอ่านเช่นเดียวกับไทย ปัญหาและทิศทางที่เห็นพ้องกันก็คือ วัฒนธรรมการอ่านเป็นเรื่องที่ต้องตระหนักเพื่อสร้างเสริมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นและบ้างถึงกับบอกว่าต้องก้าวถอยหลังเพื่อสร้างพลังการอ่าน (หนังสือ)

ในบางประเทศที่เคยคิดว่า วัฒนธรรมการอ่านของตนผลิดอกออกใบ หากแต่วันนี้กลับเห็นการร่วงโรยของดอก-ใบนั้น จนต้องตั้งข้อสังเกตว่า วัฒนธรรมการอ่านแท้จริงแล้วเคยหยั่งรากลึกในสังคมหรือไม่ เห็นที่จะต้องทบทวนเพื่อหาหนทางให้ต้นไม้มั่งปัญหาที่มีชื่อว่า “อ่าน” หยั่งรากฝากใบในสังคมอย่างจริงจัง เป็นพลังปัญญาที่แข็งแกร่งให้ได้

งานเขียนเรื่องแรก **“ปฐมบทสร้างการอ่านให้เป็นวัฒนธรรมไทย : ก้าวข้ามหมุดสถิติ(อคติ)”** เป็นการหยิบยกตัวเลขสถิติว่าด้วยการอ่านของคนไทย ที่กล่าวถึงกันในสื่อต่างๆ ในบ้านเรามาพิเคราะห์พิจารณา ด้วยหวังจะก้าวข้ามหมุดที่ตรึงเราไว้กับความเชื่อที่ไม่รู้ว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร เป็นการทบทวนตัวเองอย่างเอาจริงเอาจังเพื่อก้าวไปด้วยทัศนวิสัยที่กระจ่างตามากยิ่งขึ้น

เรื่องที่สอง **“วัฒนธรรมการอ่าน : กรอบคิดและทิศทางสู่ความยั่งยืน”** เป็นงานที่ปรับปรุงจากเอกสารประกอบการประชุมระดมความคิด เรื่อง ศึกษาวิจัย สร้างไทยด้วยวัฒนธรรมการอ่าน ซึ่งแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน ภายใต้การสนับสนุนของ สสส. ได้มอบหมายให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการอ่านดำเนินการจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมสำนักกลางนักเรียนคริสเตียนงานเขียนนี้เรียบเรียงขึ้นจากแนวคิดแนวทางของต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุโรปและอเมริกา จะพบปัญหาห้วงร่วมเหมือนๆ กันที่สำคัญสามารถใช้เป็น กรอบแนวคิดและแนวทางในการสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่านในชุมชน โรงเรียน หรือองค์กรต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

“นานาชาติสะท้อนต่อวัฒนธรรมการอ่านในฮ่องกง” และ **“สร้างวัฒนธรรมการอ่าน-สร้างสันติ”** เป็นงานเรียบเรียงจากข้อเขียนที่ว่าด้วยสถานการณ์การอ่านและความหวังต่อการเสริมสร้างการอ่านในฮ่องกงและในปากีสถาน จากผู้เขียนของทั้งสองประเทศนี้

ตามลำดับ คำถามว่าด้วยการมุ่งไปที่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของฮ่องกง นำมาซึ่งความอ่อนแอของวัฒนธรรมการอ่าน? นักคิดนักอ่านแถวหน้าจึงหวังจะให้สื่อสมัยใหม่ใส่ใจส่งเสริมการอ่าน เพราะ **“หนังสือมีความสำคัญในการกล่อมเกลาลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์ และไม่มีสิ่งใดจะสามารถมาแทนที่ได้”**

ส่วนพฤติกรรมการอ่านของปากีสถานก็เชื่อมั่นว่า **“หนังสือเป็นสิ่งที่ต่อต้านความรุนแรงได้ และเป็นเครื่องมือในการกระจาย ‘ข่าวสาร’ แห่งสันติและความเป็นมนุษย์ เนื่องจากวัฒนธรรมการอ่านจะช่วยบ่มเพาะให้เกิดความคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม รวมถึงนิสัยแห่งการเรียนรู้ในเชิงบวก การอ่านช่วยเปิดโลกทัศน์ของคนในการรับความคิดใหม่ๆ วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และเรื่องราวของบุคคลที่เผชิญกับปัญหาคล้ายกันกับตน”**

“อเมริกานวันนี้กับความสำคัญของวัฒนธรรมการอ่าน!” เป็นเรื่องที่กำลังเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ซึ่งชวนให้ทบทวนถึงสิ่งที่กำลังเป็นอยู่จากการละหนังสือ

ออกจากห้องสมุดสาธารณะ บ้านจำเป็น ต้องรับผิดชอบในการลงทุนซื้อหนังสือด้วยตัวเองแค่ไหนในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างที่เป็นอยู่ ทางการศึกษาที่ต้องลงทุนเพื่อเด็กและเยาวชน **“ห้องสมุดมีความสำคัญ เราเน้นกันน้อยเกินไปในโรงเรียน ห้องสมุดควรได้รับความสนใจมากกว่านี้ และควรมีในโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับเกรด ๑๒ ห้องสมุดเหล่านี้ควรประกอบด้วย ‘สื่อ’ หลายๆ รูปแบบ ทั้งหนังสือเล่ม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และอื่นๆ ห้องสมุดควรจะเปิดตลอดเวลาและพร้อมให้ทุกคนเข้ามาใช้ได้ทุกเมื่อ...ถ้าเราไม่เน้นที่ห้องสมุดหรือศูนย์การอ่าน ก็เท่ากับเราไปจำกัดพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กนักเรียนเรา เพราะการอ่านคือหัวใจสำคัญของการเรียนรู้”**

ส่วนเรื่องสุดท้าย หยิบยกเอาสื่อใหม่ (New Media) ของวัฒนธรรมดิจิทัล เข้ามาเป็นประเด็นพุดฉ่ำ **“ออนไลน์ ภัยร้ายต่อวัฒนธรรมการอ่าน?”** ผู้เขียนได้วิชันนาถึงความเป็นไปของโลกยุค “ออนไลน์” ที่หากจะวิตกวิจารณ์ปัญหาการอ่าน แง่มุมที่น่าจะ

ใส่ใจเป็นพิเศษคือปัญหา “ความสามารถในการรักษาสมาธิหรือความสนใจในการอ่าน ให้ความสนใจต่อสิ่งที่ต้องใช้เวลายาวๆ ให้เหมาะสมเพียงพอที่การอ่านจะเสร็จสิ้น หรือเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ” นอกจากนี้ก็คือเรื่องของภาษา **“บางที่อันตรายที่แท้จริงของภาษา ไม่ใช่มาจากการนำภาษาอื่นมาใช้ในภาษาเรา แต่เป็นพวกคำย่อที่เราใช้กันในโทรศัพท์มือถือ แล้วนำมาใช้ต่อๆ กันบนเว็บ”**

ทั้งหลายทั้งปวงจากข้อเขียนต่างๆ ดังกล่าว ต่างย้ำถึงเงื่อนไขทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน หรือ สร้างการอ่านให้เป็นวัฒนธรรม นั่นเอง อันเป็นปัญหาร่วมของทุกสังคมก็ว่าได้ ได้แก่ (๑) การกระจายหนังสือให้ถึงประชาชนอย่างทั่วถึง โดยมีห้องสมุดหรือที่อ่านหนังสือให้มากขึ้น และเชิญชวนให้เด็ก เยาวชน ประชาชนได้มาอ่านกันอย่างกว้างขวาง และ (๒) สื่อในยุคนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นสื่อคอมพิวเตอร์ สื่อมัลติมีเดีย และสื่ออื่นๆ ก็ต้องคำนึงถึง ในแง่ที่เป็นสิ่งที่เราใช้เพื่อ “การอ่าน” ได้ในลักษณะใดบ้าง และ

สามารถใช้เพื่อส่งเสริมการอ่าน โดยการวิจารณ์ การสร้างสรรค์ต่างๆ ได้ในหลายรูปแบบ

ปัญหาและหนทางในการสร้างเสริม วัฒนธรรมการอ่าน มีแง่มุมที่ทุกภาคส่วน ในสังคม ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และรัฐ จะต้องร่วมแรงร่วมใจ เข้าใจอย่างแท้จริงและมองเห็นผลดีภาพ ของผลเมืองอย่างสอดคล้องกัน

สภาพการณ์หรือเงื่อนไขทางสังคมจึง ต้องเอื้ออำนวยต่อการอ่าน-อ่าน-อ่าน ในทุก วิถีทาง ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มห้องสมุดให้ มากขึ้น และกระจายอย่างทั่วถึงขึ้น ส่งเสริม องค์กรต่างๆ ให้ตระหนักในความสำคัญของ การอ่าน ในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตาม บทบาทหน้าที่ของตน ฯลฯ

หากคำว่าที่ว่า “*เป็นไปได้ที่ชีวิตจะมี ความสุขและประสบความสำเร็จได้โดย ถ้า ไม่รู้จักวิธีอ่าน*” เป็นที่ยอมรับแล้วละก็ คง กล่าวต่อไปได้ว่า เป็นไปไม่ได้เลยที่รัฐจะ ทำให้พลเมืองมีความสุขและประสบความสำเร็จได้ หากรัฐละเลยการสร้างและเสริม วัฒนธรรมการอ่าน

และหากรัฐบาลมีความจริงจังในการ ปฏิรูปสังคมไทย เพื่อให้ประชาชนสามารถ สร้างความสุขความสำเร็จในการดำรงชีพ ดำรงตน รัฐบาลต้องสร้างสภาพการณ์ที่สนับสนุนการได้อ่าน รู้วิธีอ่าน และอ่าน(สังคม)ออก เขียน(บอกสังคม)ได้

การอ่านเป็นพันธะของมนุษยชาติ และเป็นภาระ(ไม่ใช่เพียงวาระ) ของชาติ

พิรุณ อนวัชศิริวงศ์
 ธีรนนท์ อนวัชศิริวงศ์
 ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการอ่าน

ปฐมบทสร้างการอ่านให้เป็นวัฒนธรรมไทย :
ก้าวข้ามหมุดสลัก(อค)ติ

ในทุกวงสัมมนาที่ไปได้ ที่มีประเด็นวิสาสะกันเรื่องการอ่าน จะพูดถึงปัญหาหน้าเดิม คือคนไทยไม่อ่านหนังสือ หรืออ่านน้อยถึงน้อยมาก อะไรทำนองนั้น อาจจะมีอยู่บ้างที่เสียงร้องบอกแตกต่างออกไปจากเสียงประสานไปในทางเดียวกัน ว่าเด็กไทยรักการอ่าน แต่ก็ดูเหมือนจะเป็นเสียงที่แผ่วเบา จากประสบการณ์เฉพาะตัวที่เจ้าของเสียงนั้นได้ประสบพบเห็นมา แต่กระแสใหญ่ก็ยังเป็นเสียงที่ตั้งใจมีว่าคนไทยไม่อ่านหนังสือ

เชื่อใหม่ว่าจริงๆ เราก็ไม่รู้หรือว่ามันจริงแท้แค่ไหน จากดัชนีอะไร สถิติเท่าไรจากที่ไหน แต่เราพร้อมจะพูดด้วยน้ำเสียงที่พร้อมจะย้ำและย้ำอี(เราเอง) ว่าคนไทยไม่อ่านหรืออ่านน้อย เรารู้แต่เพียงว่าเราขอบอกว่าประเทศชาตินี้(ก็ของเรานั้นแหละ)เป็นชาติที่เบาปัญญา เพราะไม่อ่าน

สถิติ-หมุดหมายของอคติ “คนไทยไม่อ่านหนังสือ”

ดังตัวอย่างข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ต่อไปนี้ แม้สถิติและรายละเอียดแตกต่างกัน จนบางที่ดูเหมือนจะเป็นคนละเรื่องเลยทีเดียว หากแต่มี “น้ำเสียง” อย่างเดียวกัน

(๑) จากบทความของนักคิดนักเขียน

ใครๆ ก็รู้ว่าคนไทยไม่อ่านหนังสือ สำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจพบใน พ.ศ.๒๕๔๔ ว่า โดยเฉลี่ยทั้งประเทศแล้ว คนไทยอ่านหนังสือกันแค่วันละ ๒.๙๙ นาทีเท่านั้น...

แม้ว่าตัวเลขนี้ดูอัปลักษณ์อย่างไรก็ตาม ประเทศเพื่อนบ้านเราโดยส่วนใหญ่ก็มีสถิติไม่งดงามไปกว่าเราเท่าไรนัก ยกเว้นสิงคโปร์ ผู้จัดการ ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑๕๑๗ (๑๑ กันยายน ๒๕๕๒)

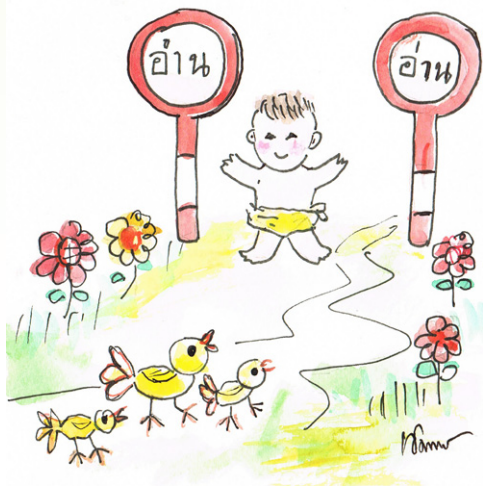
(๒) จากเว็บไซต์หนึ่ง

.....จากรายงานข่าวจากงานมหกรรมนักอ่าน ทำให้สงสัยว่า ๗ บรรทัดต่อปี หรือต่อวันกันแน่ เมื่อปี ๒๕๔๖ *คนไทยอ่านหนังสือ ๗ บรรทัดต่อคนต่อวัน* แต่หลังจากที่ทุกฝ่ายจัดกิจกรรมกระตุ้นให้เด็ก เยาวชน รักการอ่านผ่านกิจกรรมต่างๆ พบว่า ปี ๒๕๕๐ คนไทยมีนิสัยรักการอ่านดีขึ้นร้อยละ ๗ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนอ่านหนังสือมากขึ้น

การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ช่วงปีพุทธศักราช ๒๕๔๖-๒๕๔๘ ที่ผ่านมา พบว่า พฤติกรรมการอ่านของประชาชนชาวไทย ในภาพรวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๗.๙ กลุ่มวัยเด็ก อ่านหนังสือมากที่สุด ร้อยละ ๘๗.๗ กลุ่มวัยรุ่น ร้อยละ ๘๓.๑

สะท้อนให้เห็นว่าเด็กๆ และเยาวชนมี พฤติกรรมการอ่านหนังสือค่อนข้างสูงกว่าวัย อื่นๆ ซึ่งบ่งบอกถึงผลสำเร็จเบื้องต้นที่ทุก ภาคส่วนในสังคมได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัด กิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับการส่งเสริมนิสัยรัก การอ่านไว้เป็นอย่างดี

ศธ.ยังไม่ได้ตีค่าออกมาว่าคนไทยอ่าน หนังสือเพิ่มขึ้นเป็นวันละกี่บรรทัด แต่ **ศธ.ตั้ง เป้าไว้ที่ ๑๒ บรรทัดต่อวัน**

(๓) จากบทความ “อ่านหนังสือได้ ๑๐ เล่ม.. เรื่องท้าทายแบบเดิมๆ ของสังคมไทย”

อย่างที่เคยได้ยินเป็นประจำเกือบทุกปี ว่าคนไทยอ่านหนังสือปีละไม่กี่บรรทัด บางคนบอกว่าการอ่านหนังสือของคนไทยไม่น่า จะน้อยขนาดนั้น ซึ่งเมื่อไปตรวจสอบดูจาก การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ.๒๕๕๑ พบว่า คนไทยอายุตั้งแต่ ๖ ปี ขึ้นไปมีอัตราการอ่านหนังสือร้อยละ ๖๖.๓ ผู้ชายอ่านมากกว่าผู้หญิง และประชากรใน เขตเมืองอ่านหนังสือมากกว่าในเขตชนบท

เป็นอีกครั้งหนึ่ง (ซึ่งก็ไม่ว่าครั้งที่เท่าไร แล้ว) ที่กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีนายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ เป็นหัวเรือใหญ่ แสดงความ ขยันขันแข็งอีกครั้งเพื่อสร้างสังคมไทยให้ เป็นสังคมแห่งการอ่าน โดยมีการตั้งคณะ ทำงานขึ้นมา ๒ ชุด คือ คณะทำงานกำหนด แผนการดำเนินงานในระยะยาว ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑ และแผนระยะสั้นในปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ ส่วนคณะทำงานชุดที่ ๒ คือ คณะกรรมการปรับปรุงภาษาส่งเสริมการอ่าน...

ใน ผู้จัดการ รายวัน ๒๘ กันยายน ๒๕๕๒ /

www.artgazine.com

(๔) จากรายการโทรทัศน์ช่วงปี ๒๕๕๒ เด็กไทยอ่านหนังสือ แค่วันละ ๒๗ นาที

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ
สำรวจการอ่านของเด็กไทยในปี พ.ศ.๒๕๕๑
พบว่า การอ่านหนังสือของเด็ก ๐-๖ ปี โดย
เน้นการอ่านหนังสือในช่วงนอกเวลาเรียนซึ่ง
มีผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง และ/หรือ เด็กอ่านด้วย
ตัวเอง พบว่า มีอัตราการอ่านหนังสือร้อยละ
๓๖ หรือ ๒.๑ ล้านคนจาก ๕.๙ ล้านคนทั่ว
ประเทศ และใช้เวลาในการอ่านหนังสือ
เฉลี่ย ๒๗ นาทีต่อวัน ความถี่ในการอ่าน
สัปดาห์ละ ๒-๓ วัน มีจำนวนสูงสุดคิดเป็น
ร้อยละ ๓๙.๖

(๕) จากข่าวหนังสือพิมพ์และเว็บไซต์ คนไทยอ่านหนังสือแค่ ๓๙ นาทีต่อวัน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ หวั่นคนไทย
ขาดจินตนาการ แนะนำหนังสือราคาถูก
ปรับปรุงห้องสมุดชุมชน

นางธนุช ตริทิพบุตร เลขาธิการ
สำนักงานสถิติแห่งชาติ กล่าวว่า จากการ
สำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ หรือ
สสช. ถึงสถิติการอ่านหนังสือของคนไทย

พบว่า คนไทยอายุตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไปอ่าน
หนังสือลดลง จากร้อยละ ๖๙.๑ ในปี
๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๖๖.๓ ในปี ๒๕๕๑
และจากจำนวนคนที่ไม่อ่านหนังสืออีกร้อยละ
๓๓.๗ นั้นใช้เวลาเพื่อดูโทรทัศน์ถึงร้อยละ
๕๔.๓ รองลงมาคือ ไม่มีเวลาอ่าน ไม่สนใจ
หรือไม่ชอบอ่านหนังสือ และอ่านหนังสือไม่
ออกตามลำดับ ซึ่งจากสถิติพบว่าคนไทย
อ่านหนังสือลดลงเกือบทุกวัย ส่วนใหญ่จะ
ใช้เวลาดูโทรทัศน์มากขึ้น ทำให้จินตนาการ
น้อยลง

*“คนไทยใช้เวลาอ่านหนังสือน้อยลงจาก
เฉลี่ย ๕๑ นาทีต่อวัน ในปี ๒๕๔๘ เหลือ
๓๙ นาทีต่อวัน ในปี ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่า
เป็นห่วงอย่างมาก”* เลขฯ สสช.บอกด้วย
ความเป็นห่วง

ฐานเศรษฐกิจ ฉบับที่ ๒๔๐๑ (๑๕ ก.พ.-๑๘ ก.พ.) ๒๕๕๒
/ เว็บไซต์ สสช.

(๖) จากกระทู้ถามตอบในเว็บไซต์

ถาม : อยากทราบว่าคนไทยอ่านหนังสือมากน้อยแค่ไหน

ตอบ : หากเทียบคนไทยกับต่างประเทศแล้ว มีเพียงแค่ ๕ เล่มต่อคนต่อปี นี้ยังไม่คิดถึงมาตรฐานความหนาบาง ขนาดรูปเล่ม *สิงคโปร์ อ่าน ๑๗ เล่มต่อคนต่อปี* และ *สหรัฐอเมริกา ๕๐ เล่มต่อคนต่อปี*

จากการสำรวจของยูเนสโกพบว่า คนไทยบริโภคกระดาษเพียง ๑๓.๑ ตันต่อปี ต่อ ๑,๐๐๐ คน หากเปรียบเทียบกับคนสิงคโปร์หรือฮ่องกงแล้ว บริโภคถึง ๙๘ ตันต่อปีต่อ ๑,๐๐๐ คน

๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๐

(๗) จากข่าวในเว็บไซต์ของเครือข่ายหนังสือวิกฤตคนไทยกับการอ่านหนังสือสู่วาระแห่งชาติ

แม้ในปี ๒๕๕๐ ที่ผ่านมาจะยังไม่มีการรวบรวมหรือจัดทำสถิติจำนวนคนไทยที่ไม่รู้หนังสือ แต่หากย้อนกลับไปดูข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่จัดทำตั้งแต่เดือนกันยายน ปี ๒๕๔๘ จะพบว่า ประเทศไทยมี

ผู้ที่ไม่อ่านหนังสือถึง ๒๒.๔ ล้านคน หรือเกือบ ๔๐% ของประชากรทั้งประเทศ ด้วยเหตุผลว่าชอบดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุมากกว่า ขณะที่เด็กที่มีอายุ ๑๐-๑๔ ปี กว่า ๖๐% ให้เหตุผลในการไม่อ่านหนังสือว่า เพราะไม่ชอบ และไม่สนใจ

ส่งผลให้สถิติการอ่านหนังสือของคนไทยเฉลี่ยเพียงปีละ ๒ เล่ม ซึ่งนับว่าต่ำมากฯ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่าง *สิงคโปร์ ที่มีสถิติการอ่านหนังสือปีละ ๔๐-๕๐ เล่ม ส่วนเวียดนาม มีสถิติการอ่านหนังสือปีละ ๖๐ เล่ม* จากเหตุดังกล่าวบ่งบอกให้เห็นว่า การอ่านหนังสือของคนไทยกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะวิกฤตอย่างแท้จริง

การเดินทางผลักดันให้อ่านหนังสือ จึงถูกหยิบยกให้เป็น วาระแห่งชาติ โดยมีสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย (ส.พ.จ.ท.) (The Publishers and Booksellers Association of Thailand) เป็นแม่ข่ายหลัก ซึ่งภาระหน้าที่ดังกล่าวได้ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายขององค์กรต่างๆ อย่างเต็มที่

โพสต์ลงเมื่อ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

(๘) จากสำนักข่าวและเว็บไซต์

เผยคนไทยอ่านหนังสือแค่ปีละ ๒ เล่ม

สสส. ร่วมกับสมาคมผู้จัดพิมพ์ฯ สํารวจสถิติพบ คนไทยอ่านหนังสือแค่ปีละ ๒ เล่ม คัดเงินซื้อหนังสือแค่ ๒๖๐ บาทต่อปี น้อยกว่าประเทศอื่นๆ หลายเท่า แม้แต่คู่แข่งอย่างเวียดนามยังอ่านหนังสือประมาณปีละ ๖๐ เล่ม

พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธานเปิดงานมหกรรมหนังสือระดับชาติ ครั้งที่ ๑๒ ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๔ ต.ค.จัดโดยสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย (ส.พ.จ.ท.) โดยนายกฯ กล่าวในระหว่างเป็นประธานเปิดงานว่า โดยส่วนตัวเห็นว่าการให้ความรู้คนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด และถือว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นงานที่สำคัญกว่าการพัฒนาทรัพยากรอื่นๆ ของประเทศ โดยจะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพใน ๒ ส่วน คือ มีความรู้ทั่วไป ซึ่งก็คือความรู้ในการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพและทำมาหากิน อีกส่วนคือ การพัฒนาด้านจิตใจ ซึ่งมักถูกมองข้ามในโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันเช่นปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลพยายามจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษา แต่กว่าที่การจัดการศึกษาของประเทศไทยจะได้มาตรฐานอย่างน้อยกินเวลาอีก ๕-๑๐ ปี จึงจะปรับปรุงขึ้นมาทัดเทียมกับประเทศคู่แข่งได้ แต่จริงๆ แล้วการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นแค่ส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาทั้งหมด ยังมีรูปแบบการจัดการศึกษาอื่นๆ อีก ซึ่งทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาในส่วนนี้ได้ ซึ่งรัฐบาลยินดีสนับสนุนภาคเอกชนให้ผลิตสื่อหนังสือที่หลากหลาย มีคุณภาพ ออกมาเพื่อส่งเสริมการอ่าน ให้ความรู้แก่คนในสังคม เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา

สมาคมฯ ได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สํารวจข้อมูลจากใน กทม.และตัวเมืองใหญ่พบว่า *คนไทยใช้เวลาว่างอ่านหนังสือปีละแค่ ๒ เล่ม ใช้เงินซื้อหนังสือต่อคนปีละประมาณ ๒๖๐ บาท ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ อย่างประเทศสิงคโปร์ มีสถิติคนอ่านหนังสือประมาณ ๔๐-๕๐ เล่มต่อปี หรืออย่างเวียดนามคู่แข่งของประเทศไทย อ่านหนังสือประมาณ ๖๐ เล่มต่อปี*

สำนักข่าวเนชั่น , เว็บไซต์ สสส.

(๙) จากบทความในเว็บไซต์

ค่าน! เด็กไทยไม่โง่ เน้นการอ่านช่วยได้..

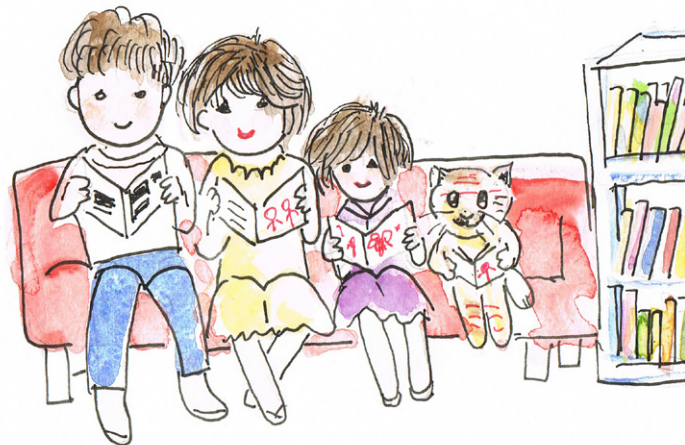
.....เมื่อเทียบข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเวียดนาม ก็พบว่า **ไทยกำลังประสบปัญหาด้านการอ่านหนังสืออย่างหนัก** โดยนางสาวเข็มพร วิรุณราพันธ์ ผู้จัดการแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เล่าให้ฟังว่า ขณะนี้ประเทศเวียดนามและสิงคโปร์มีอัตราการอ่านหนังสือของเด็กทั้งประเทศเฉลี่ย ๔๐-๖๐ เล่มต่อคนต่อปี ใน

ขณะที่อัตราการอ่านหนังสือของเด็กไทยเฉลี่ยทั้งประเทศมีการอ่านเพียงแค่ ๕ เล่มต่อคนต่อปีเท่านั้น...

แต่อย่างไรก็ตามการสร้างนิสัยรักการอ่านไม่สามารถสร้างได้เพียงชั่วข้ามคืน เพราะปราสาทที่ใหญ่โตยังต้องใช้เวลาก่ออิฐแต่ละก้อนถูกร้างต่อกันขึ้นไปจึงกลายเป็นปราสาทสูงและงดงามได้ การสร้างนิสัยรักการอ่านของเด็กก็เช่นกัน พ่อแม่จึงควรปลูกฝังและสร้างโอกาสการอ่านให้กับลูก เหมือนเป็นการเก็บออมสินที่ละบาทที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ไปตามกาลเวลา...

เชื่อได้เลยว่า...หากมีการส่งเสริมเช่นนี้ไปเรื่อยๆ อนาคตสถิติการอ่านหนังสือจะไม่อยู่เพียงแค่ ๕ เล่มต่อคนต่อปีแน่นอน...

จาก www.thaihealth.or.th update ๐๓-๐๔-๒๕๕๒

(๑๐) **ข่าวจากหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์
ออนไลน์ และเว็บไซต์หลายแห่ง
ตะลึง! คนไทยสนใจอ่านหนังสือ
แค่ ๙๔ นาทีต่อวัน /**

**วิจัยปี ๕๒ พบ คนไทยอ่านหนังสือน้อยลง
เฉลี่ย ๙๔ นาทีต่อวัน /**

**วิจัยชี้คนไทยอ่านแค่วันละ ๙๔ นาที
จีร่งพัฒนาห้องสมุดต่างจังหวัด**

*ผลวิจัยเผย คนไทยสนใจอ่านเพียงแค่
๙๔ นาทีต่อวัน พระ-แม่บ้าน-ทหารเกณฑ์
เป็นอาชีพที่อ่านน้อยที่สุด ขณะที่เยาวชน
เมินเพราะซีเกียจ...*

รศ.ดร.วรรณิ แกมเกตุ ผู้ช่วยคณบดี
ฝ่ายวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย เปิดเผยว่า สำนักงานอุทยาน
การเรียนรู้ (TK park) ร่วมกับคณะครุศาสตร์
จุฬาฯ ได้จัดทำโครงการวิจัย “การศึกษา
สถานการณ์การอ่านและดัชนีการอ่านของ
ไทย ปี ๒๕๕๒ (reading Index)” โดยศึกษา
วิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕,๘๖๕ คนจาก

๑๓ จังหวัดทั่วประเทศ รวมทั้งจากการจัด
ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน ๑๕๖ คน และ
ศึกษารณศึกษาที่มีลักษณะนิสัยการอ่าน
สุดโต่งทั้งกลุ่มที่ชอบอ่านและไม่ชอบอ่าน
อีกจำนวน ๑๙๑ คน พบสถิติที่น่าสนใจ เช่น
คนไทยใช้เวลาอ่านหนังสือเฉลี่ย ๙๔ นาที
ต่อวัน โดยเด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างใน
การอ่านมากที่สุด ในขณะที่คนอายุ ๔๙ ปี
ขึ้นไป ใช้เวลาว่างอ่านน้อยที่สุด โดยอาชีพ
ข้าราชการใช้เวลาว่างอ่านหนังสือมากที่สุด
ส่วนอาชีพอื่นๆ เช่น ภิกษุ แม่บ้าน ทหาร
เกณฑ์ใช้เวลาว่างอ่านน้อยที่สุด ด้านที่ตั้ง
ของถิ่นที่อยู่พบว่าผู้ที่อยู่ในเขตเมืองมีดัชนี
การอ่านที่มากกว่าผู้อยู่ในเขตนอกเมือง ใน
ขณะที่เด็กและเยาวชนที่ไม่อ่านหนังสือ
สะท้อนถึงสาเหตุเพราะซีเกียจแม้จะมีหนังสือ
มีสถานที่ให้อ่านก็ไม่อยากอ่าน

*ไทยรัฐ (๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓), คมชัดลึก, เดลินิวส์,
มติชนออนไลน์, ผู้จัดการออนไลน์, www.kruthai.info,
www.muslimthai.com ฯลฯ*

ถอดรื้อ “สถิติ” – หมุดหมายของอคติ

จากข้อความ (แค่) ๑๐ ตัวอย่างที่ได้หยิบยกมาเป็นสารกฤตาทรรศน์ ว่าด้วยการอ่านของคนไทยในช่วงทศวรรษ ๒๕๔๐ มาถึงล่าสุดคือปีนี้เอง เป็นงานเขียนในช่วง ๓ ปีมานี้ มีสิ่งที่น่าสนใจเพราะ ชุดคุ้ยลงไป “ตัวเลข” ที่ระบุว่า เป็นสถิติ ซึ่งมีความประดักประเดิดอยู่หลายประการด้วยกัน

ประการแรก เรื่องของการอ่านก็บรรทัด

ตัวเลขที่บรรทัด ไม่รู้มาจากไหน แต่ก็กลายเป็นประโยคที่ถูกกล่าวถึงบ่อยที่สุดประโยคหนึ่ง และมักจะพูดว่าเป็นสถิติต่อปี

ไม่ใช่ต่อวัน แม้กระทั่งเมื่อเดือนปลายปีนี้เอง นักการศึกษา (ที่สื่อมวลชนนิยมสัมภาษณ์มากที่สุดคนหนึ่ง) ก็ยังพูดให้หนังสือพิมพ์มาลงว่า

“ผลวิจัยที่พบว่า การอ่านของคนไทยต่อวัน ๙๔ นาที เป็นประโยชน์และท้าทายและตอบได้ข้อมูลเดิมที่มีข้อมูลว่าคนไทยอ่านเฉลี่ย ๘ บรรทัดต่อปี ซึ่งเป็นประโยชน์ในแง่การกระตุ้นเชิงนโยบาย ถ้าปีต่อไปทำงานวิจัยนี้ต่อ แต่ต้องเน้นเชิงคุณภาพและรายละเอียดมากกว่านี้...”

นอกจากนี้ ยังมีข้อเขียนของนักศึกษาคนหนึ่งในเว็บไซต์ของโรงเรียนมีชื่อ ดังนี้

“เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ดิฉันอ่านข่าวว่ามีผลสำรวจออกมาว่าคนไทยอ่านหนังสือน้อยมากเฉลี่ย ๗ บรรทัดต่อปี ดิฉันก็เห็นด้วย เพราะรุ่นดิฉันหนังสือไม่ค่อยมีความน่าสนใจ พอเข้ามาสังเกตการณ์การเรียนการสอนที่โรงเรียน... ความคิดก็เริ่มเปลี่ยนไปเพราะเด็กนักเรียนที่นี่ถูกปลูกฝังให้รักการอ่าน โรงเรียนนี้มีมุมหนังสือ(มุมรักการอ่าน)ทุกระดับชั้น เด็กชอบอ่านกันมาก บางคนมาแต่เช้าก็เดินเลือกหนังสือไปอ่านที่โต๊ะ พักกลางวันก็อ่าน...”

น่าประหลาดนัก ๗ หรือ ๘ บรรทัดต่อปี ไม่มีใครบอกได้ว่ามาจากที่ไหน แต่ก็ยังถูกเอ่ยอ้างอย่างเต็มปากเต็มคำอยู่เรื่อย และทั้งที่มีแก้ไขให้เข้าใจกันว่าที่พูดว่า ๗ (หรือ ๘ ก็ตาม) บรรทัดนั้น คือต่อวัน ไม่ใช่ต่อปี กระทั่งกระทรวงศึกษาธิการลุกขึ้นมาประกาศว่า จะขอเพิ่มให้เป็น ๑๒ บรรทัดต่อวัน ก็ไม่ได้มีอะไรมากไปกว่านั้น

น่าขบขันหรือจะขื่นขื่นก็ไม่ทราบได้ ที่เราสามารถพูดว่า ๗ หรือ ๘ บรรทัดต่อปี โดยมีพิกัดต้องสงสัยว่ามันมาจากไหน เป็นจริงได้อย่างไร และนับเป็นพิสัยที่ห่างกันอย่างมากมายก่ายกองระหว่างต่อวัน กับต่อปี เมื่อกระทรวงลุกขึ้นมา “เคลียร์” ว่าเป็น ๗ บรรทัดต่อวัน ก็เท่ากับเราอ่านหนังสือ ๒,๕๕๕ บรรทัดต่อปี (ซึ่งก็ไม่ได้แปลว่าอ่านมากแต่อย่างใด) ผู้คนตั้งแต่ท่านผู้รู้มากไปถึงท่านผู้รู้น้อย ก็ยังยำและยำอยู่กับประโยคเก่าๆ *คนไทยอ่านหนังสือไม่กี่บรรทัดต่อปี*

ประการที่สอง เรื่องของเวลานาทีที่อ่าน

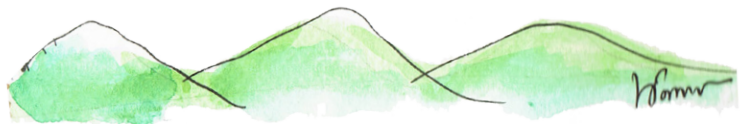
เมื่อพูดกันเป็นนาที เราก็สามารถพาดหัว หรือกล่าวถึง หรือสร้างลีดข่าวด้วยคำว่า **“แค่”** ตั้งแต่**แค่วันละ ๒.๙๙ นาที** (ข้อความที่ ๑) **เด็กไทยอ่านหนังสือแค่วันละ ๒๗ นาที** (ข้อความที่ ๔) **คนไทยอ่านหนังสือแค่ ๓๙ นาทีต่อวัน** (ข้อความที่ ๕) และล่าสุดเมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมาตัวเอง ยังอุตสาหะ **“ตะลึง! คนไทยสนใจอ่านหนังสือแค่ ๙๔ นาทีต่อวัน”** **“วิจัยปี ๕๒ พบคนไทย อ่านหนังสือ น้อยลง เฉลี่ย ๙๔ นาทีต่อวัน”** **“วิจัยชี้คนไทยอ่านแค่วันละ ๙๔ นาที จีโร่พัฒนาห้องสมุดต่างจังหวัด”** (ข้อความที่ ๑๐)

ไม่อยากจะเชื่อ ตัวเลขห่างกันจากตั้ง แต่ไม่ถึง ๓ นาที ไปถึงกว่าหนึ่งชั่วโมงครึ่ง ห่างกันถึง ๓๐ เท่าเศษๆ คำที่ใช้บอกกล่าวในสื่อก็ยัง **“แค่..”**

ซึ่งหากดูในรายละเอียดปลีกย่อยแล้ว ถ้าคนไทยโดยรวมอ่าน ๒๗ นาทีต่อวัน ถือว่าไม่น้อยแล้ว จะได้จำนวนหน้าเป็นสิบๆ หน้าเลยทีเดียว แต่ในข้อเท็จจริงสถิตินี้เป็นสถิติของเด็กปฐมวัยเฉพาะที่(ผู้ปกครอง) ตอบว่า อ่าน ในกลุ่มที่อ่านเขาอ่านเฉลี่ย

เกือบๆ ครึ่งชั่วโมงต่อวัน คงบอกว่่าน้อยไม่ได้ หากจะเน้นว่าอ่านกันน้อย ต้องไปเน้นที่เด็กที่ไม่อ่าน มีมากกว่าครึ่งเลยทีเดียว คือร้อยละ ๖๔

จากข้อความที่ ๕ “คนไทยอ่านหนังสือแค่ ๓๙ นาทีต่อวัน” จากการใช้ข้อความที่เลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติพูด ไม่มีรายละเอียดว่าเป็นคนไทยกลุ่มใด อย่างไรก็ตาม หากอ่านกันเกือบ ๔๐ นาทีต่อวันโดยเฉลี่ยถ้วนทั่วแล้วละก็ จะได้ราววันละ ๒๐-๒๕ หน้าต่อคนต่อวัน คำนวณคร่าวๆ ได้ถึง ๔๐๐ บรรทัดต่อวัน แล้วจะมีอะไรน่าเป็นห่วงถึงการไม่อ่านหนังสืออีกเล่า (แน่นอน สถิตินี้จะต้องมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ใช่สถิติทั่วๆ ไปของประชาชนคนไทยโดยรวม แต่ในข่าวสาร/ข้อเขียนที่นำเสนอ นั้นไม่ได้บอกกล่าวเอาไว้)

และที่น่าประหลาดกับการอ้างสถิติ “แค่..” ก็คือล่าสุด จากการวิจัยของ TK Park ร่วมกับ คณะครุศาสตร์ จุฬา (ข้อความที่ ๑๐) ไม่ได้ ขยายความเป็นการศึกษาเวลาที่ใช้ในการ อ่านนอกเหนือจากเวลาเรียน หรือเวลาทำงาน (สำหรับนักเรียนก็ต้องอ่านหนังสือเรียน สำหรับข้าราชการส่วนมากงานของเขาเป็น งานที่ต้องอ่านเอกสาร) ซึ่งจะทำให้เห็นว่า แตกต่างจากการสำรวจวิจัยของสำนักอื่นๆ อย่างเป็นบ้าง เมื่อได้ตัวเลข ๙๔ นาที ต่อวัน หรือวันละหนึ่งชั่วโมงครึ่ง อันเป็นตัวเลข ที่หากนับเป็นหน้าก็จะได้วันละ ๕๐ หน้า โดยประมาณ หรือจะคิดเป็นเล่มก็ได้ถึง กว่าร้อยเล่มต่อปี

หากสถิตินี้ไม่มีเงื่อนไขเป็นอย่างอื่น แล้วละก็ (เป็นการสำรวจการอ่านนอกเหนือ เวลาเรียนและเป็นการอ่านที่ไม่ใช่การ ทำงานตามปกติ เหมือนการสำรวจโดย ทั่วไปของประเทศต่างๆ) น่าจะตะลึงว่าคน ไทยอ่านหนังสือมาก มากอย่างเป็นคนละ เรื่องกับสถิติ ๒.๙๙ นาที/วัน (ข้อความที่ ๑) หรือแม้แต่ ๒๗ นาที/วัน(ของกลุ่มเด็กเล็ก ๔๖% ที่อ่านหนังสือ) ของสำนักงานสถิติ

แห่งชาติที่บอกว่าคนไทยอ่าน ๓๙ นาที/วัน ในปี ๒๕๕๑ และย้งน่างุนงงก็คือ อ่าน ๙๔ นาที/วัน ในชาวก็ยังบอกว่าลดลง ซึ่งไม่รู้ว่าจะลดลงจากตัวเลขอะไร เมื่อไหร่ ได้แต่บอกว่า ลดลง

จึงพูดได้ว่า ตัวเลขอะไร ไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ทัศนคติของผู้พูด ของสื่อ ที่จะ บอกว่าด้วยคำเต็มๆ ว่ามันต่ำ น้อย ลดลง ถอยหลัง อะไรในทิศทางที่เป็นลบเข้าใจ

ประการที่สาม เรื่องของจำนวนเล่มที่คนไทยอ่านและคนต่างชาติอ่าน

ข้อความที่ ๖ บอกกล่าวไว้ในปี ๒๕๕๐ ว่าคนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ยคนละ ๕ เล่มต่อปี แต่ข้อความที่ ๗ และ ๘ บอกไว้ในปี ๒๕๕๒ บอกว่าคนไทยอ่านหนังสือปีละ ๒ เล่ม ตกลงมันยังงัยกันแน่ แต่แน่ๆ ไม่ได้หมายความว่าคนอ่านลดลงจาก ๕ เล่ม เป็น ๒ เล่ม

เราไม่รู้ชัดว่า ๕ เล่มมาจากไหน แต่ไม่ใช่มาจากอ่านวันละ ๗ บรรทัด หรือปีละ ๗ บรรทัดอย่างแน่นอน (เพราะจากสถิตินี้ลองคำนวณแล้วไม่มีทางไปถึง ๕ เล่มได้)

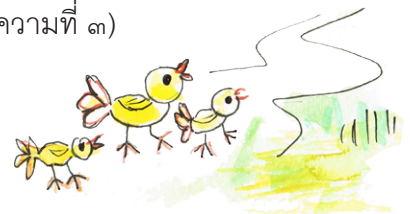
แต่ที่ว่าอ่านปีละ ๒ เล่มนั้น มาจากสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย (ส.พ.จ.ท.) ที่เอาสถิติการซื้อหนังสือของคนไทยด้วยเงินเฉลี่ย ๒๖๐ บาทต่อปี มาเป็นการประมาณว่าเท่ากับซื้อหนังสือได้ ๒ เล่ม นี่ก็แปลว่าผู้จัดพิมพ์-จัดจำหน่ายคิดจะให้คนไทย “ซื้อ” จึงเท่ากับว่า ได้ “อ่าน” ไม่ได้คิดว่าเราควรจะได้อ่านโดยไม่จำเป็นต้องซื้อก็ได้ หากต้องเป็นบริการของรัฐ ชุมชน สังคมที่ต้องมีห้องสมุดหรือ มุมที่

อ่านหนังสือใดๆ ก็ตาม ที่เป็นบริการสาธารณูปโภค เหมือนสาธารณูปโภคพื้นฐาน ที่ทุกคนมีสิทธิได้รับอย่างทั่วถึง

การพูดตัวเลขให้น้อย คิดอย่างเจตนาดี ตัวเลขนั้นๆ มันดึงดูความสนใจ มันน่าทำให้เกิดพลังงานศรัทธาของหนังสือ พลังงานจลน์ ในการส่งเสริม สู่ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการอ่านระดับมหภาคได้มาก จากความรู้สึกว่ามันคือวิกฤติทางปัญญา

แต่มันได้สะท้อนปัญหาที่มีอยู่จริงมากน้อยแค่ไหน ?

เมื่อมีการประกาศยุทธศาสตร์แห่งการอ่านตั้งแต่ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑ ของกระทรวงศึกษาฯ ยุคประเดิมรัฐบาลอภิสิทธิ์ ก็ตั้งเป้าเอาไว้ว่า จะต้องทำให้ “ค่าเฉลี่ยในการอ่านหนังสือของคนไทยต้องเพิ่มจากปีละ ๕ เล่ม เป็น ๑๐ เล่ม รวมทั้งต้องมีการพัฒนาและเพิ่มแหล่งการอ่านที่มีคุณภาพให้ทั่วถึงทุกตำบล/ชุมชน สร้างภาคีเครือข่ายการอ่าน เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน” (ประกาศของรัฐมนตรี ที่มาของข้อความที่ ๓)

ประเทศที่ผู้รู้ไทยนิยมนำมาเปรียบเทียบมากที่สุดแต่ไหนแต่ไรมาแล้วก็คือ สิงคโปร์ แต่ข้อความที่ ๖ บอกว่าคนสิงคโปร์ อ่าน ๑๗ เล่มต่อคนต่อปี ในขณะที่ข้อความที่ ๘ บอกว่า คนสิงคโปร์อ่าน ๔๐-๕๐ เล่มต่อคนต่อปี (ส่วนเวียดนามเพิ่งถูกนำมาเปรียบเทียบในระยะหลัง ตัวเลขยังไม่เขย่งจนแตกต่างกันมากในข่าวสารต่างๆ)

เห็นวิธีอ้างอิงสถิติการอ่านของคนไทย (ก็โดยคนไทยนั่นแหละ) แล้ว เป็นง! ได้เห็นว่าสถิติหรือตัวเลขไม่ได้มีความหมาย

สะท้อนวัฒนธรรมการอ่านด้วยตัวมันเอง หากแต่ทัศนคติที่ห่อหุ้มมาทับ(ทุก)ตัวเลขต่างหากที่มีความหมายสะท้อนกันบึ้งในใจของคนไทยเอง ทำให้ได้เห็นตะกอน “ความเชื่อ” ที่ฝังลึกอยู่ในความคิดว่า คนไทยไม่อ่านหนังสือ ไม่คิดจะนำพาตนเองตนเองสู่วิถีปัญญาด้วยการอ่าน

ที่ยกอะไรมาสาธกเสียยี่ดยาว มิได้หมายความว่า จะบอกว่าความจริงเป็นไปในทางตรงกันข้าม แต่มีความเห็นที่เราน่าจะลองรื้อระบบคิดของเราดู จะได้เจอบรรยากาศ

ตัวใดที่ขึ้นเกลียวให้เราติดยึดอยู่กับที่เดิมๆ ไม่ได้ขยับไปไหน นอกจากเอาสติอะไรมา ก็ได้เพื่อจะบอกว่าคนเราไม่อ่านหนังสือ

ก้าวข้ามสติที่ไม่ได้มาพร้อมกับสติ และปัญญาไปได้ก็คงจะดี มิฉะนั้นแทนที่จะได้สร้างเสริมการอ่านให้เติบโตใหญ่ แข็งแกร่ง เป็นวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและฝากดอกผล เราก็จะจมอยู่แต่ในปลักของบทรำพึงที่ รวากับอาชยาน เหมือนกับที่ครั้งหนึ่งเรา ต่อว่าการท่องจำโดยไม่ใช้ความคิด (จนเรา สูญเสียทั้งความสามารถในการจำและใน การคิด) ยิ่งงัยงั้น เราจะได้หันไปมองไป พุดถึงความจริงอื่นๆ ที่ควรจะได้รับ ความสนใจในการปลูกฝังวัฒนธรรมการอ่านกัน

ถึงตรงนี้ ใครขอแทรกสารสำคัญอัน เป็นความหมายที่เข้าใจได้ พัฒนาตัวชี้วัดได้ ของคำว่า วัฒนธรรมการอ่าน โดยโครงการ ติดตามและประเมินภายใน แผนงานสร้าง เสริมวัฒนธรรมการอ่าน ภายใต้การ สนับสนุนของ สสส. ได้นิยามเชิงปฏิบัติการ ว่า วัฒนธรรมการอ่าน คือ *พฤติกรรม การอ่านอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยของบุคคล ใน ทุกพื้นที่ของวิถีการดำเนินชีวิต โดยผู้อ่าน*

รู้สึกเห็นคุณค่าและประโยชน์จากการอ่าน จนเกิดการถ่ายทอด ส่งเสริม สนับสนุนการ อ่านไปสู่ผู้อื่น

อีกประเด็นหนึ่งที่พบเห็นเป็นประจำว่า ผู้นำทางความคิดของไทยจำนวนไม่น้อย มัก กล่าวอ้างเสมอในทำนองว่าประเทศอื่นโดย เฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว ผู้คนเขารักการ อ่าน ไม่มีปัญหาการ(ไม่)อ่านเหมือนบ้านเรา ข้อเขียนต่างๆ ที่คุณยิวฉัยและพัฒนานวัตกรรม การอ่านได้นำมาประมวลไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อที่แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน จะได้เผยแพร่สู่ผู้สนใจ ผู้มุ่งหมายจะปลูกฝัง การอ่านให้แก่เด็ก เยาวชน ประชาชน ได้รับ รู้ร่วมกันประการหนึ่งก็คือ หนึ่งในปัญหาทาง ปัญญาของนานาประเทศ คือปัญหาวัฒนธรรม การอ่านนี้แหละ เป็นปัญหาเหมือนๆ กัน เป็นสิ่งที่ ต้องตระหนักเพื่อสร้างหรือเพื่อ เสริมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ก้าวข้ามหมายหมุดอคติ สู่ข้อปนิจอื่นๆ

หากก้าวข้ามจากหมายหมุดของสถิติที่กลบทับด้วยอคติแล้ว (ไม่ได้หมายความว่าสถิติไม่สำคัญ การศึกษาวิจัยดัชนีส่งเสริมการอ่าน ก็ยังต้องอาศัยสถิติและคำอธิบาย) ยังมีประเด็นอื่นๆ ของวัฒนธรรมการอ่าน หรือการที่ดำริ ดำเนิน ให้การอ่านเป็นวัฒนธรรมดำรงได้ มีคำถามที่ต้องขบคิดอย่างจริงจัง อย่างเช่น

- ทำไมเด็กไทยใช้เวลาในโรงเรียนมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านโดยส่วนใหญ่ อัตราการรู้หนังสือของไทย (ในปี ๒๕๔๓) ก็สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนทั้งหมด ยกเว้นฟิลิปปินส์เท่านั้น (รู้หนังสือแปลว่าอ่านและเขียนข้อความง่ายๆ ได้-แน่นอนว่าความสามารถเพียงเท่านี้ยังไม่อำนวยความสะดวกผลิตผลในการอ่านได้) แต่ไม่ได้นำไปสู่นิสัยรักการอ่าน

- การอ่านกับการฟังใช้สมองคนละส่วนกัน ? การรับสารในวัฒนธรรมไทยแต่ดั้งเดิมนั้นคือการฟัง สิ่งที่จะต้องตระหนักก็คือ การรับสารผ่านการฟังกับการอ่านนั้นต่างกัน ไม่ใช่ต่างในแง่ของสำนวนและถ้อยคำและอารมณ์ซึ่งสื่อผ่านเสียงเท่านั้น แต่ต่างในด้านการใช้สมาธิเพื่อการรับสารก็ต่างกันด้วย แม้เป็นการสื่อสารด้วยภาษาเหมือนกัน แต่ก็น่าสงสัยว่าใช้สมองคนละ

ส่วนกัน ผลการศึกษาสมองคงจะบอกเราได้ การอ่านถึงได้เห็นแก่คนที่ไม่คุ้นเคยกับ วัฒนธรรมการรับสารผ่านการอ่าน สมองรับ สารไปย่อย บางส่วนก็ส่งไปให้หัวใจระทึก หรืออาตุร ท่ามกลางความเงียบ ไม่มีศัพท์สำ เนียงใดๆ ให้ได้ยินทางโสตประสาท แต่ผู้ อ่านได้ยิน ได้เห็น ด้วยความรู้สึกรู้สึกคิด

- การฝึกฝนให้รักการอ่าน เป็นการ ปลูกฝังนิสัยที่ไม่ได้มีในวัฒนธรรมไทยมาก่อน? จะทำได้สำเร็จได้เพียงไรขึ้นอยู่กับเงื่อนไขใน การกระตุ้นและโน้มน้าวมากมาย และเป็น เงื่อนไขทางสังคมที่ต้องเอื้อให้อย่างต่อเนื่อง จริงจัง ข้อสำคัญ ผู้ที่อยู่ในกระบวนการส่งเสริมการอ่าน ตั้งแต่ระดับนโยบายไปถึงผู้ ปฏิบัติการภาคสนามต่างๆ เป็นผู้มี “การอ่าน” เป็นทุนทางวัฒนธรรมสักเพียงใด

- การอ่านเป็นเรื่องของวัฒนธรรม ไม่ใช่ เรื่องง่ายเลยที่ภาครัฐจะสร้างวัฒนธรรม ได้ในช่วงเวลาสั้นๆ จากข้อมูลหรือสถิติ ตัวเดียวหรือตัวใดตัวหนึ่ง การทำให้เกิด “โอกาส” ที่จะได้อ่านนั้น เป็นเรื่องสำคัญ ความพยายามของภาครัฐที่จะส่งเสริม ให้มีที่อ่านหนังสือและห้องสมุดจะต้อง

ปฏิวัติกันใหม่ อย่างน้อยก็ต้องทำให้ที่อ่าน หนังสือโดยเฉพาะที่เรียกว่าห้องสมุด ไม่ใช่ เป็นที่เก็บหนังสือ แต่ต้องเป็นศูนย์กลางที่ จะทำให้คนมาทำอะไรอื่นๆ ซึ่งผูกโยงเข้าไป กับการอ่าน ห้องสมุดต้องมีกิจกรรม ที่ใช้ ความแยกคายในการจัด แผลงการกระตุ้น ความอยากรู้อยากเห็นเพิ่มขึ้นในกิจกรรม สนุกๆ ให้ผู้เข้าร่วมหันเข้าหาความรู้หรือ ความเพลิดเพลินจากการอ่าน

- สำนักงานสถิติแห่งชาติออกแบบ สอบถามประชาชนว่า ทำอย่างไรดีถึงจะให้ คนชอบอ่านหนังสือมากขึ้น คำตอบแรกที่ได้ คะแนนสูงสุดคือทำหนังสือให้ถูกลง (จาก การสำรวจความคิดเห็นของประชากรที่มี อายุตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไป พบว่าวิธีการรณรงค์ ให้รักการอ่านที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุด & ลำดับแรก คือ หนังสือควรมีราคาถูกลง ร้อยละ ๒๔.๗ หนังสือควรมีเนื้อหาสาระน่า สนใจร้อยละ ๒๒.๐ ควรมีห้องสมุดประจำ หมู่บ้านหรือชุมชนร้อยละ ๑๙.๘ ส่งเสริมให้ พ่อแม่ปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านหนังสือร้อยละ ๑๙.๓ และภาษาที่ใช้ในหนังสือควรรู้ใช้ ภาษาง่ายๆ สื่อให้ทุกคนสามารถเข้าใจได้

ร้อยละ ๑๓.๑) น่าสนใจที่มาของคำตอบ
อย่างไรก็ตามท่านผู้รู้บอกว่าหนังสือนั้นเป็น
สินค้าประเภทใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ scale
of economy หรือปริมาณการผลิตที่สูงขึ้นไม่
ทำให้ราคาต่ำลงเท่าไรนัก แต่หนังสือจะถูกลง
มากหากมีห้องสมุดมากๆ กล่าวคือถ้าเราได้อ่าน
หรือยืมหนังสือจากห้องสมุด เรื่องราคาก็
จะไม่ใช่ว่าเรื่องสำคัญเลย คิดง่ายๆ หนังสือราคา
๕๐๐ บาท อ่าน ๑๐ คน ก็จะเหลือเล่มละ ๕๐
บาท อ่าน ๑๐๐ คน ก็จะเหลือเล่มละ ๕ บาท
เท่านั้น ปัญหาจริงๆ ของเราจึงอยู่ที่เรามีห้อง
สมุดน้อยเกินไป แล้วก็ไม่มีหาทางที่จะเพิ่มคน
(อยาก) อ่านให้มากขึ้น

และขอผนวกด้วยทัศนะของผู้นำด้าน
การอ่านและการเขียนในบ้านเรา ที่ทิ้งทวนให้ได้
ขบคิดพินิจนึกกันต่อไป หากใส่ใจจะสร้าง
เสริมวัฒนธรรมการอ่านให้บังเกิดในสังคม
ไทย และไม่ว่าจะอย่างไร การสร้าง
วัฒนธรรมการอ่านเป็นสิ่งที่ดี ยังไม่เคยเห็น
ใครที่ไหนบอกว่าการอ่านเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็น
วัฒนธรรมที่ไม่ควรรับไว้เพื่อปลูกฝังให้เติบโต
ใหญ่ในสังคม

“คนทุกวันนี้ก็ไม่ใช่ว่าเขาไม่อ่านนะ แต่
ต้องถามว่าเขาอ่านอะไร ถ้าอ่านหนังสือ
กระแส บางทีมันก็ไม่ได้ส่งเสริมวัฒนธรรม
การอ่าน จนนำไปสู่การสร้างปัญญาหรือ
ทางออกทางความคิด ถึงตอนนี้อะไรก็
ต้องคิดเหมือนกันว่าคุณกำลังอยู่ในธุรกิจ
วัฒนธรรม ไม่ใช่ธุรกิจขายผงซักฟอก แต่
ทั้งนี้ทั้งนั้น รัฐบาลก็ต้องมีส่วนในการ
กำหนดนโยบายที่มีส่วนช่วยด้วย เพราะ
กลไกต่างๆ มันอยู่ที่ภาครัฐ จะลดภาษี
กระดาษก็ได้ หรือส่งเสริมให้มีห้องสมุด
ชุมชนให้มันมากขึ้นก็ได้ ให้บรรณารักษ์ช่วย
กันส่งหนังสือที่ดี เอาไปใส่ห้องสมุด ยอด
ขายของหนังสือคุณภาพมันจะได้สูงขึ้น แล้ว
สำนักพิมพ์ดีๆ จะได้อยู่ได้”

ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา – เจ้าของสำนักพิมพ์โอเพ่นบุ๊กส์

“การอ่านอีบุ๊กออนไลน์ รัฐก็ไม่ได้เข้าไปควบคุมว่าเด็กๆ อ่านอะไร ก็ปล่อยให้ตามสะเปะสะปะ ได้ยินว่ามีนวนิยายในเว็บทั้งหมดตอนนี้กว่า ๒๕๐,๐๐๐ เรื่อง มันเวียนอ่านกันจนปวดหัว ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร แต่ที่ที่มีคุณภาพมันไม่มี มันมีน้อยมาก เท่าที่เขาทำวิจัย เพราะว่าเด็กๆ ไม่รู้เลยว่าเขียนยังไงให้มีคุณภาพ ก็เวียนกันอ่านอยู่แค่นั้น เพราะไม่รู้ ถ้าใครที่จัดการได้ก็ต้องเข้าไปจัดการคือคำว่าจัดการไม่ได้แปลว่าไปปิด แต่แปลว่าไปทำให้มันดี ไปเพิ่ม ไปพัฒนา”

ชัชวาล แสงกระจ่าง – นายกสสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

เราจะสร้างการอ่านให้เป็นวัฒนธรรมของคนไทย เราต้องข้ามหมุดสถิติที่ถูกหมอกอันหนาทึบของอคติตบดบังทัศนียภาพที่จะก้าวต่อไป ดังที่ได้สาธยายไปในตอนต้นแล้ว ยังต้องฝ่าด่านคำถาม-คำตอบทางวัฒนธรรมและทางสังคมอีกมายมาย ที่ท้าทายให้ฝ่าข้ามไปในท่ามกลางโลกที่หมุนตัวและมีเรื่องที่ต้อง“อ่าน”อยู่ในนั้น

“แน่นอนว่านิสัยรักการอ่านนั้น หากปลูกฝังมาแต่เด็กในโรงเรียนได้ก็น่าจะอยู่ยั่งยืนต่อไป โรงเรียนและบ้านเป็นผู้ผลิตนักอ่านที่สำคัญที่สุดในโลกปัจจุบัน แต่การอ่านเป็นสิ่งแปลกปลอมในระบบการสอนของโรงเรียน (ไล่ไปจนถึงมหาวิทยาลัย) คืออ่านไปทำไมก็ไม่รู้ เพราะครูไม่ได้อยากให้นักเรียนรู้อะไรมากไปกว่าที่ทนายรู้ การอ่านตำรานั้นช่วยเพิ่มมิติและมุมมองอันหลากหลายให้แก่ประเด็นวิชาการ แต่การศึกษาไทยไม่ต้องการคำตอบที่หลากหลายมิติและมุมมอง ต้องการแต่ที่เชื่อว่า “ถูก” อันเดียวเหมือนข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยแหละครับ คือรู้ว่าอันไหนถูกก็เลือกออกมา อย่าคิดมาก เพราะจะทำให้เข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้”

นิธิ เอียวศรีวงศ์ – นักคิด นักเขียน นักอ่าน

วัฒนธรรมการอ่าน : กรอบคิดและทิศทางสู่ความยั่งยืน

ถ้าโครงการไปเที่ยวต้อง
ระงับ และมีเพียงสิ่งเดียวที่ให้
★เลือกติดตัวสำหรับช่วงเวลาที่
ว่างนี้ คุณจะเลือกอะไร
หนังสือ ไซ้ไหม ?

ผู้ชื่นชอบและรักการอ่านหนังสือคงตอบว่า ใช่ เพราะการอ่านเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต แต่ทราบหรือไม่ว่า ผู้ตอบเช่นนี้เป็นหนึ่งในจำนวนคนส่วนน้อยเท่านั้น

จากการสำรวจในประเทศเนเธอร์แลนด์ ชาวดัตช์ส่วนใหญ่ตอบว่าพวกเขาเลือกโทรทัศน์ รองลงมาคือสื่ออื่นๆ แทบไม่มีผู้ตอบว่าเลือกหนังสือเลย

ถ้าเปลี่ยนชื่อประเทศ สภาวะการณ์นี้ก็คงเหมือนๆ กันในหลายประเทศ และเหมือนที่เกิดขึ้นในบ้านเรา

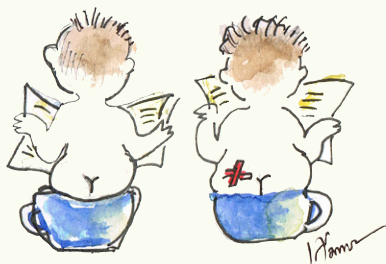
(ไม่) แปลกแต่จริง! ทั้งที่คนส่วนใหญ่ต่างก็เห็นคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือ แต่ก็ไม่เลือกไว้ติดตัวในยามว่าง อาจเป็นเพราะไม่ได้สนใจเรื่องอ่านและใช้เวลามุ่งไปในกิจกรรมอื่น หรือเป็นเพราะขาดทักษะด้านการอ่าน? บางคนก็โทษการเกิดขึ้นของสื่อใหม่ที่ทำให้นิสัยการอ่านเปลี่ยนแปลง หลายคนในเนเธอร์แลนด์ต่างก็กังวลถึงปัญหานี้ และพยายามกระตุ้นให้นม่นาวให้คนหันมาอ่านหนังสือกันมากขึ้น

จากการสำรวจพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ใหญ่ในเนเธอร์แลนด์แทบจะไม่อ่าน

หนังสือเลย ผู้ที่อ่านหนังสือซึ่งมีจำนวนไม่มากนักใช้เวลาในการอ่านในยามว่างน้อยลงเมื่อเทียบกับช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กลุ่มเด็กอายุ ๑๒ ปี ใช้เวลาในการอ่านในยามว่างเฉลี่ยน้อยกว่าครึ่งชั่วโมงต่อสัปดาห์ ไม่ใช่เพราะปัญหาการไม่รู้หนังสือ เนื่องจากเด็กเหล่านี้จบชั้นประถมศึกษาแล้ว

แม้ว่าระดับการศึกษาของประชากรในเนเธอร์แลนด์จะสูงขึ้นเมื่อเทียบกับทศวรรษก่อน แต่เวลาที่ใช้ในการอ่านของคนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้เพิ่มขึ้น สิ่งที่ขัดแย้งกันก็คือ พวกเขาต่างก็เห็นว่าหนังสือเป็นสิ่งที่มียุทธประโยชน์และคุ้มค่าถ้าได้อ่าน แต่ก็แทบจะไม่อ่านเลย พ่อแม่และผู้ปกครองที่ไม่อ่านหนังสือต่างก็เห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านและเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่เล็กๆ คำถามก็คือว่า **แล้วทำไมพวกเขาไม่อ่านล่ะ?**

หลายประเทศประสบปัญหาเช่นเดียวกับในเนเธอร์แลนด์ และพยายามรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนอ่าน(หนังสือ)กันมากขึ้นหลายแห่งเรียกสิ่งนี้ว่า **“การสร้างวัฒนธรรมการอ่าน”**

วัฒนธรรมการอ่านคืออะไร

วัฒนธรรมในทางมานุษยวิทยาให้ความหมายในแง่ว่า “กลุ่มคนเขาปฏิบัติกันอย่างไร” พวกเขาพักทายและสื่อสารกันอย่างไร พวกเขาแต่งตัว กินอาหาร ทำงาน และพักผ่อนหย่อนใจกันอย่างไร วัฒนธรรมคือสิ่งที่เราทำเหมือนๆ กัน เป็นภาพรวมในฐานะที่เป็นกลุ่มคนชุมชน มีค่านิยม ความเชื่อ และรูปแบบพฤติกรรมในลักษณะเดียวกัน

Magara (2005) อธิบายความหมายของ “วัฒนธรรมการอ่าน” เอาไว้ว่า คือที่ที่ การอ่านเป็นค่านิยมและความชื่นชอบอย่างสูงในสังคม และเป็นพื้นที่ที่การอ่านไม่ใช่เกิดขึ้นแค่ในโรงเรียนเท่านั้น หากแต่เป็นการปฏิบัติกันทั่วไปในทุกๆ ด้านของชีวิตเราทุกคน

Baier, Davis & Hart (2010) ระบุว่า สิ่งชี้วัดว่าสังคมมีวัฒนธรรมการอ่าน(หนังสือ) นอกจากสมาชิกทุกระดับจะกระตือรือร้นที่จะอ่านแล้ว คนในชุมชนยังพูดกันเกี่ยวกับหนังสือที่พวกเขาอ่าน พูดถึงเรื่องราวในหนังสือและแนะนำให้กันและกันอ่าน และที่สำคัญ ทุกคนศรัทธาและเห็นคุณค่าที่ได้รับจากการอ่าน(หนังสือ)

แล้วจะบ่มเพาะให้เกิด “วัฒนธรรมการอ่าน” ได้อย่างไร? ชุมชนอื่นๆ ทั่วโลกเขาส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่านกันอย่างไร? คนที่ชื่นชอบการอ่าน เขาชอบด้วยเหตุผลใด?

ความคิดเห็นของผู้ที่รักการอ่าน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างทัศนคติของคนรักหนังสือหลายชาติหลายภาษา :-

“ผมยังจำได้ดีถึงเสียงที่แม่อ่านหนังสือให้ฟัง กล่อมผมหลับในช่วงบ่าย ตอนนั้นผมยังเด็กมาก แต่พ่อแม่มักซื้อหนังสือภาพมาให้ แล้วตั้งหลายเล่ม เป็นหนังสือปกแข็งภาพสวยงามมาก โดยเฉพาะเล่มที่วาดด้วยสีน้ำ เล่มนั้น ผมจำได้แม่นเลย เรื่อง *Corazon* เมื่อโตขึ้นพอที่จะอ่านเองได้ ผมก็อ่านหนังสือภาพเหล่านั้นซ้ำแล้วซ้ำอีก อ่านไปจนดึกเลย...”

(Gabriel - อาร์เจนตินา)

“ตอนฉันอายุ ๘ ขวบ พี่ชายคนโตสร้างซุ้มเล็กๆ ทำเป็นห้องสมุดให้พวกเรายืมหนังสือ มีพี่สาว ฉัน ญาติๆ ของพวกเรา แล้วก็เด็กๆ แถวบ้าน พี่ชายฉันจะให้การ์ดใบเล็กๆ พร้อมกับแสตมป์ประจำวันที่คืนภายในหนึ่งสัปดาห์ ถ้าไม่คืนตามกำหนดก็ถูกปรับทั้งพ่อและแม่ของฉันชอบอ่านหนังสือมาก และคะยั้นคะยอให้พวกเราอ่าน ฉันยังจำได้พวกเราไปห้องสมุดสาธารณะกันอาทิตย์ละครั้งตั้งแต่ฉันยังเล็กๆ เลย...”

(Anna - มอลต้า)

“ในอิหร่าน โดยเฉพาะในช่วงปฏิวัติศาสนาอิสลาม มีการแบนหนังสือจำนวนมาก พวกเราในกลุ่มเพื่อนๆ แอบแลกกันอ่าน และต้องซ่อนหนังสือพวกนั้นไว้แต่ในบ้าน ตอนนั้นในโรงเรียนไม่มีห้องสมุด ผมไม่มีโอกาสที่จะรู้จักสถานที่แบบนั้นเลย โตขึ้นผมถึงรู้จักห้องสมุดสาธารณะ และที่นั่นเป็นสถานที่ที่ให้ประโยชน์กับผมมากมาย...”

(Nassar - อิหร่าน)

“ฉันเป็นลูกคนเดียว และเห็นว่าการอ่านคือเพื่อนที่พิเศษสุด ตอนเด็กๆ ฉันอ่านทุกสิ่งทุกอย่างโดยไม่สนใจว่าจะเป็นเรื่องที่เหมาะสมหรือไม่ แต่ฉันก็ได้คำศัพท์เพิ่มขึ้นมาเยอะมาก และกลายเป็นคนที่ชอบคำที่มีเสียงเหมือนเสียงดนตรี ตอนนี้ หลานๆ กับฉัน มักจะอ่านหนังสือด้วยกัน หนังสือของพวกเขาน่ารักมาก ภาพสวย สีสดใส และเขียนขึ้นมาสำหรับเด็กโดยเฉพาะ...”

(Jessie - สกอตแลนด์)

สำหรับในประเทศไทย มีผู้ใช้นามแฝงว่า SleepyO เขียนไว้ในเว็บไซต์ว่า

“คำถามที่เจอบ่อยที่สุดก็คือ ทำไมถึงชอบอ่านหนังสือ อิทธิพลและบรรยากาศในบ้านน่าจะมีส่วนสำคัญที่สุดในการเพาะนิสัยรักการอ่านแบบไม่รู้ตัวของผม ตอนเด็กๆ พอเดินเข้าบ้านก็เห็นหนังสือเรียงกันอยู่ตามทางเดิน ผมต้องค่อยๆ ย่องเบาๆ กลัวว่าหนังสือจะตื่น ในวัยที่ผมยังอ่านหนังสือไม่ออกนั้น ผมชินกับภาพการเห็นคนนั่งอ่านหนังสือเป็นเงาเงียบๆ ตะคุ่มๆ อยู่ในบ้าน ผมชอบปีนป่ายอยู่แถวคนอ่านหนังสือ เกาะไหล

บ้าง อ้อมไปข้างหลังบ้าง เพื่อพิสูจน์ว่าเขาทำอะไร ทุกคนใจเย็นมาก เล่าให้ฟังทุกเรื่องด้วยน้ำเสียงอ่อนโยนที่แตกต่างกัน แถมยังมีเล่ห์กลทำให้ผมอยากรู้ต่อ แต่เรื่องของเรื่องก็คือไม่มีใครบังคับให้อ่านหนังสือเลย ทุกคนต่างอ่านให้เห็นเอง และการได้อยู่ในโลกที่มีแต่หนังสือก็ทำให้หยิบขึ้นมาอ่านเองเวลาไม่มีอะไรทำ แม่เคยพูดว่า อ่านอะไรได้ก็อ่านไปเถอะ อ่านมากๆ เข้าก็จะรู้จักแยกแยะไปเอง ผมเชื่อว่าการอ่านทำให้เราปลดปล่อยจากความเป็นตัวตน ผมก็ตอบไม่ถูกว่าทำไมถึงคิดแบบนี้...”

การส่งเสริมการอ่านจากหลายประเทศ

แคนาดา : อ่านหนังสือด้วยภาษาที่ใช้ในท้องถิ่น

ห้องสมุดในเขตเมืองของแคนาดา บรรณารักษ์แต่ละแห่งจัดให้มีกิจกรรมให้เด็กๆ และครอบครัวมาสนุกร่วมกันด้วยการฟังการเล่านิทานด้วยภาษาต่างๆ ที่ใช้กันในชุมชน เช่น ในแวนคูเวอร์ มีตารางเวลาที่แน่นอนในการจัดกิจกรรมแต่ละช่วงด้วยภาษาจีนกลาง กวางตุ้ง และ ดากาล็อก เป็นต้น

ยูกันดา : ส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน

ชุมชนห้องสมุดในยูกันดาใช้กลยุทธ์ในการสนับสนุนให้เกิดการอ่าน ๒ รูปแบบ คือ

๑. บรรณารักษ์ให้เด็กๆ นำหนังสือกลับไปขอให้พ่อแม่อ่านนิทานให้ฟัง แล้วกลับมาเล่าสู่กันฟังที่ห้องสมุด พร้อมกับให้เด็กวาดภาพและเขียนเรื่องสั้นๆ ง่ายๆ จุดประสงค์หลักของโครงการเพื่อต้องการเสริมทักษะในด้านความรู้หนังสือ

๒. ในกลุ่มของผู้ใหญ่ ห้องสมุดจัดให้มีการอภิปรายตามความสนใจของกลุ่ม โดยเลือกเลขาของกลุ่มขึ้นมาคนหนึ่งเพื่อจดบันทึกมีการถ่ายภาพการอภิปรายและส่งภาพไปแสดงในที่ต่างๆ ในชุมชนพร้อมๆ กับเชิญชวนให้คนในชุมชนหาประเด็นที่จะมาอภิปรายกันในรอบต่อไป รูปแบบการเรียนรู้แบบนี้เพื่อให้ผู้ใหญ่เข้าห้องสมุดมาค้นหาข้อมูลเพื่อสนับสนุนเรื่องที่เขาอภิปราย

เอธิโอเปีย : พิมพ์หนังสือส่งท้องถิ่น

โครงการ Ethiopia Read จัดพิมพ์หนังสือเด็กสองภาษา คือทั้งภาษาอังกฤษและภาษาเอธิโอเปีย เน้นที่เรื่องและภาพที่มาจากนิทานพื้นบ้านและเรื่องที่แสดงถึงวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้เด็กๆ ได้เห็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีทั้งหนังสือเล่มที่กระจายไปตามห้องสมุดและอยู่ในเว็บของโรงเรียนทั่วประเทศ

ในชุมชนชนบทมีการใช้ป้ายขนาดใหญ่ชักชวนให้คนอ่านหนังสือและเห็นความสำคัญของการรู้หนังสือ ส่วนใหญ่เน้นไปที่การเข้ามาเรียนในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชักชวนเด็กผู้หญิงให้เรียนและรู้หนังสือ

สวิตเซอร์แลนด์ : จัดห้องสมุดที่มีหนังสือหลายภาษา

ในบาสเซล ห้องสมุดสาธารณะของชุมชนจัดห้องสมุดที่มีหนังสือภาษาต่างๆ หลายสิบภาษามารวมกันไว้ เพื่อให้ประชากรที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศมีโอกาสเข้าถึงหนังสือที่เป็นภาษาเดิมของตน คนในชุมชนต่างสนับสนุนด้วยการเข้ามามีส่วนร่วม และมอบหนังสือของตัวเองให้มารวมไว้ในห้องสมุด

เนเธอร์แลนด์ : บทบาทของ Stichting Lezen

รัฐบาลดัตช์ให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมการอ่าน ด้วยเชื่อว่าเมื่อจำนวนคนอ่านหนังสือมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นหนังสือประเภทใดก็ตาม จะช่วยให้พวกเขารู้จักเลือกอ่านงานที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นโยบายของรัฐบาลจึงชักจูงให้คนอ่านหนังสือทุกประเภท (นิยาย, สารคดี, หนังสือพิมพ์, นิตยสาร, อินเทอร์เน็ต ฯลฯ) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายต่างก็ผุดขึ้นมาจากภาครัฐและภาคเอกชน

กระทรวงศึกษาและกระทรวงวัฒนธรรมทุ่มงบประมาณไปที่แผนการส่งเสริมการอ่าน มีการก่อตั้งหน่วยงานที่ชื่อว่า “Stichting Lezen” โดยมีคณะทำงานที่มาจากสมาคมผู้จำหน่ายหนังสือ สมาคมผู้จัดพิมพ์ และสมาคมห้องสมุด มาทำงานร่วมกันเพื่อเป็นเวทีในการเสนอข้อคิดเห็นและให้คำแนะนำแก่รัฐบาลในการให้เงินสนับสนุนโครงการต่างๆ ของภาครัฐ นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลและประสานงานกับองค์กรต่างๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และดำเนินการเองด้วยทั้งในด้านการวิจัยและให้ทุน หน่วยงานนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากรัฐบาล

Stichting Lezen เป็นเวทีระดับชาติว่าด้วยเรื่องของการส่งเสริมการอ่าน ในช่วงแรกเน้นที่การกระตุ้นให้เกิดงานวิจัยด้านส่งเสริมการอ่าน พร้อมๆ กับการสร้างภาคีเครือข่าย ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ แต่การทำงานร่วมกันกับภาคีพันธมิตรไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ละครองค์กรที่เข้าร่วมต่างก็มีเป้าหมายของตัวเอง และมักต้องการความเป็นอิสระในการจัดกิจกรรมของตัวเอง

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (รวมถึงภาคประชาสังคม) เป็นหัวใจสำคัญในการทำงานของ Stichting Lezen เพื่อให้การทำงานมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน Stichting Lezen จึงเลือกกลุ่มเด็กเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก เพราะงานวิจัยแสดงไว้อย่างชัดเจนว่าการพุ่งเป้าไปที่กลุ่มนี้จะให้ผลที่ถาวรและยั่งยืน

งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การอ่านควรเริ่มต้นที่บ้าน และต้องทำเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง พี่เลี้ยงเด็ก รวมถึงครู จึงควรต้องมีหน้าที่ในการกระตุ้น

และสนับสนุนให้เด็กมีประสบการณ์ที่ดีและน่าตื่นเต้นจากการอ่านหนังสือ ทั้งจากในบ้านไปจนถึงโรงเรียน

ตัวอย่างหนึ่งของการพัฒนากลยุทธ์ คือโปรแกรมที่ชื่อว่า *Boekenpret* (หรือ *Fun with Books*) โปรแกรมนี้ออกแบบมาเพื่อช่วยผู้ปกครองสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก เริ่มกันตั้งแต่ทารกวัย ๓ เดือน *Boekenpret* ยึดตามแนวคิดใหม่เรื่องพัฒนาการของเด็กที่แนะนำให้เด็กรับเรื่องราวจากหนังสือภาพ และฟังเสียงจากการอ่านของผู้ใหญ่ ซึ่งเชื่อว่าคุณค่าในการอ่าน(ภาพ)และได้ยินเสียงของผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง ตั้งแต่วัยก่อนเข้าโรงเรียน มีส่วนช่วยพัฒนาการทางภาษาได้มากกว่าการเริ่มต้นที่โรงเรียน

Boekenpret ให้เด็กๆ ใช้เวลาตลอดช่วงของโปรแกรมประมาณ ๕๐๐ ชั่วโมง ซึ่งเท่ากับเวลาที่พ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงใช้ในการอ่านให้ลูกของพวกเขาฟัง โปรแกรมนี้เน้นเด็กที่พ่อแม่มีการศึกษาน้อย และกลุ่มเด็กที่มีโอกาสในการเข้าถึงหนังสือน้อย รวมถึงเด็กที่เข้ามาอยู่ใหม่ในประเทศ

ผลจากโปรแกรมทดลองชี้ให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ของพ่อแม่ที่อายุยังน้อยชอบและอยากจะอ่านหนังสือให้ลูกฟัง แต่ไม่รู้ว่าควร จะอ่านอย่างไร เพราะตนเองไม่เคยได้รับการอ่านให้ฟังเมื่อตอนเป็นเด็ก และการเลือกหนังสือให้เหมาะสมกับอายุก็เป็นอีก ปัญหาหนึ่งที่พบ

Stichting Lezen จึงได้จัดทำวีดีโอ การแนะนำภาพที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้เด็กฟัง โดยแต่ละช่วงจะมีนักจิตวิทยาเด็กมาอธิบาย แทรกว่าอ่านอย่างไรจึงทำให้เด็กรู้สึกสนุก และน่าจะเลือกหนังสือประเภทใด

อีกโปรแกรมหนึ่งคือการส่งเสริมห้องสมุดมีชีวิต Stichting Lezen มีแนวคิดที่ว่า เด็กควรจะมีหนังสือที่เข้าถึงได้ง่ายเพื่อเปิด โอกาสให้พวกเขากลายเป็นนักอ่านไปตลอด ชีวิต ผลการวิจัยในเนเธอร์แลนด์ระบุว่า ห้องสมุดของโรงเรียนมีสภาพที่แย่มาก งบประมาณที่จัดแบ่งให้ห้องสมุดมีน้อย หนังสือค่อนข้างเก่าและมีสภาพไม่ดีนัก และที่สำคัญคือไม่ค่อยมีการกระตุ้นให้เด็ก เข้ามาใช้ ครูจำนวนมากไม่คุ้นเคยกับการ ใช้วรรณกรรมอื่นๆ แทรกเข้าไปในหลักสูตร

ที่สอน การฝึกอบรมครูและห้องสมุดของ โรงเรียนจึงเป็นเรื่องสำคัญ

Stichting Lezen ได้จัดโปรแกรมให้ ห้องสมุดของโรงเรียนมีชีวิต โดยร่วมมือกับ ห้องสมุดสาธารณะ ผู้จัดพิมพ์ ผู้จำหน่าย หนังสือ และโรงเรียน จัดทำโครงการนำร่อง เพื่อสร้างเป็นโมเดลมาตรฐาน เน้นที่การติดตั้งอุปกรณ์และเทคโนโลยีทันสมัย (เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ) เพราะเชื่อว่าอุปกรณ์สมัยใหม่เหล่านี้จะดึงดูดเด็กๆ ให้เข้า ห้องสมุดได้ อย่างไรก็ตาม สื่อใหม่ที่เพิ่มขึ้น ก็ควรจะมีพร้อมๆ ไปด้วยกับการเพิ่มขึ้นของ หนังสือและมีอัตราส่วนที่เหมาะสม

จากโครงการทดลอง ชี้ให้เห็นว่า นอกจาก อุปกรณ์ที่ดีแล้ว ต้องมี “ระบบคอมพิวเตอร์” ที่ดีด้วย เพื่อจะเข้าถึงฐานข้อมูลของห้องสมุดอื่นๆ และสำนักพิมพ์ ผลจากการศึกษา แสดงให้เห็นว่า การแชทและพูดคุยกันถึง หนังสือที่พวกเขาได้อ่านมีส่วนกระตุ้นความ สนใจของอีกฝ่าย โรงเรียนแต่ละแห่งมีการ สื่อสารกันมากขึ้น และครูก็ใช้อินเทอร์เน็ตใน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการอ่านของพวกเขา

โครงการอื่นๆ ที่ Stichting Lezen ให้การสนับสนุน จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการอ่านจะประสบผลได้ต้องอาศัยเครือข่ายในท้องถิ่น คือทั้ง บรรณารักษ์ ครู พ่อแม่ พี่เลี้ยงเด็ก และส่วนราชการ ท้องถิ่นต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และ

การจัดให้มีการพบปะพูดคุยกันและเล่าประสบการณ์ ให้กันฟังส่งผลในทางบวก แต่ที่สำคัญคือ บรรณารักษ์และครูยังขาดทักษะในด้านการประสานเพื่อขอความร่วมมือจากเครือข่ายในท้องถิ่น

กรอบแนวคิดด้านการส่งเสริมการอ่าน

มีงานวิชาการที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยในด้านส่งเสริมการอ่านอยู่ไม่น้อย ตัวอย่างเช่น Cruz (2003) แนะนำว่า การสร้างวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการอ่านในสังคม จำเป็นต้อง **ปรับสภาพแวดล้อมในการอ่าน** ทั้งในบ้าน โรงเรียน และในชุมชนไปพร้อมๆ กัน ขณะเดียวกันการ **ปรับภาพลักษณ์ของการอ่าน** ก็สำคัญ เพื่อให้มองว่าการอ่านไม่ใช่แค่สิ่งที่เน้นกันเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น

UN (Resolution 54/122, 2002) มองว่า การ **สร้างเสริมการเข้าถึงวรรณกรรมดี ๆ** ในประเทศ เป็นพื้นฐานสำคัญในการบ่มเพาะให้เกิดนิสัยและความสนใจในการอ่าน ซึ่งหมายรวมถึงหนังสือที่เป็นภาษาของท้องถิ่น และหนังสือที่ได้รางวัลของภูมิภาคนั้นๆ ด้วย เพราะหนังสือที่เขียนด้วยภาษาถิ่นจะดึงความสนใจและตรงกับความต้องการของผู้อ่าน การมีทั้งหนังสือทั้งที่เป็นภาษากลางและภาษาของท้องถิ่นก็เพื่อให้ผู้อ่านมีทางเลือกมากขึ้น และทำให้พวกเขาารู้สึกว่า

การอ่านไม่ได้จำกัดอยู่แค่แบบที่ใช้กันในโรงเรียนเท่านั้น เมื่อมีทางเลือกมากขึ้นก็จะมีแรงจูงใจที่อยากจะอ่าน (Agrinsoni, 2005) ซึ่งทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบรรณารักษ์ควรต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการหา 'ทางเลือก' ให้เหมาะสมตามความสนใจและระดับการอ่านของเด็ก (Kanade & Chudamani, 2006)

Sanders-ten Holte (1998) เสนอว่าในการส่งเสริมการอ่านนอกจากจะต้องสร้างโอกาสในการเข้าถึงหนังสือแล้ว **การพัฒนากลยุทธ์ใหม่ๆ** ก็สำคัญและควรมีหลากหลายรูปแบบในการจูงใจให้อ่าน และการส่งเสริมเพื่อให้เป็นวัฒนธรรมการอ่านจะต้องเป็นกระบวนการที่ต้อง **ปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง** (Doiron & Asselin, 2010)

แผนภาพ กรอบแนวคิดในการส่งเสริมการอ่าน

การพัฒนาประชากรให้รู้หนังสือเป็นเรื่องที่สำคัญ และเป็นมิติหนึ่งของสังคมที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ แต่การรู้หนังสือไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของการส่งเสริม (ให้รัก) การอ่านความสามารถในการอ่านสร้างได้ง่ายกว่าการรักที่จะอ่าน (Rachmat, 2008)

ชุมชนสร้างนักอ่าน

มีสุภาษิตที่รู้จักกันทั่วไปในหมู่ชาวแอฟริกันสอนไว้ว่า “หมู่บ้านคือผู้สร้างเด็ก” เป็นการเตือนให้ทุกคนในชุมชนมีบทบาทในด้านสวัสดิการและการพัฒนาเด็ก สุภาษิตบทนี้สามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาให้เกิดนิสัยรักการอ่านของเด็กได้ ด้วยการ

บอกว่า “หมู่บ้านคือผู้สร้างนักอ่าน” ซึ่งหมายความว่า ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก ผู้นำชุมชน ตลอดจนบรรณารักษ์ ล้วนมีบทบาทในการพัฒนาเด็ก ไม่เพียงให้เด็กสามารถอ่านได้เท่านั้น แต่ครอบคลุมถึง *ความต้องการ* ที่จะอ่านของเด็กด้วย

ในกรอบภาพใหญ่แล้ว แต่ละคนจะต้องเข้าร่วมปฏิสัมพันธ์กันในสังคม และในกระบวนการนี้ ทุกคนจะมีค่านิยม ความเชื่อที่ชื่นชอบ รูปแบบของพฤติกรรม รวมถึงการที่สมาชิกทุกคนปฏิบัติเหมือนๆ กัน ดังนั้นเด็ก (ซึ่งจริงๆ แล้วหมายรวมถึงสมาชิกทุกระดับในสังคม) จะต้องอยากจะทำมาเป็น “คนใน” ร่วมด้วย

ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกที่ผลวิจัยในประเทศยูกันดาพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่รู้หนังสือ มีแนวโน้มจะชอบอ่าน และสามารถกระตุ้นให้อ่านเองที่บ้านได้ง่ายกว่าเด็กที่พ่อแม่ไม่รู้หนังสือ ซึ่งก็คงจะเหมือนๆ กับทุกที่ในโลก

และพ่อแม่ที่ชอบอ่านหนังสือ ก็น่าจะเป็นผู้ที่โน้มน้าวให้เด็กอ่านหนังสือได้มากกว่าพ่อแม่ที่ไม่ชอบอ่านหนังสือ

ในการทำงานเดียวกัน หากคนในชุมชนสนับสนุน ปฏิบัติแบบเดียวกัน มีค่านิยมทัศนคติด้านการอ่านเหมือนๆ กัน รวมถึงห้องสมุดซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งทางสังคมก็เข้ามามีบทบาทพร้อมด้วย เช่น ให้มีการเข้าถึงวัสดุการอ่านและมีทางเลือกในการอ่านเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่เราคาดหวังให้เป็นวัฒนธรรมการอ่านก็ย่อมเกิดขึ้นได้ไม่ยาก

สิ่งท้าทายการอ่าน

การสนับสนุนให้คนในชุมชนมีค่านิยมที่รักการอ่านไปตลอดชีวิตจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยพลังของชุมชนในการขับเคลื่อน แต่สิ่งท้าทายที่ชุมชนต้องเผชิญเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างวัฒนธรรมการอ่านขึ้นกับปัจจัยหลายอย่างทั้งด้านสังคมและการเมือง และการเกิดขึ้นของสิ่งใหม่ๆ ในหลายประเทศ อิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามากระทบนิสัยการอ่าน เป็นเหตุให้เกิดความกังวลมากกับ “อนาคตของการอ่าน”

สิ่งท้าทายในเรื่องของการส่งเสริมการอ่านที่มักพูดถึงกัน ก็คือ

๑. การไม่ชอบอ่านหนังสือของเด็กๆ ที่เพิ่มจำนวนขึ้น โดยเฉพาะในวัยเรียน

๒. การที่ต้องแข่งกันกับมัลติมีเดียและสารหรือข้อความในสื่ออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบต่างๆ

๓. วิธีการสอนแบบเก่าๆ ของครู ที่ไม่นำพาไปสู่การส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่านที่พึงประสงค์

ขณะเดียวกันบรรณารักษ์ในประเทศที่กำลังพัฒนายังเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายว่า

๑. มีหนังสือที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของท้องถิ่นหรือชุมชนมากพอหรือไม่

๒. มีทรัพยากรหรือหนังสือที่จะให้ยืมและเพื่อการเรียนรู้เพียงพอหรือไม่

๓. หาวิธีการอย่างไรที่จะสนับสนุนการอ่านให้เป็นกิจกรรมที่ทำกันในยามว่างได้เสมอและเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คงต้องกลับมาทบทวนกันอีกครั้งว่า **“การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน”** หมายความว่าอย่างไร และตีความกันใหม่ว่าเราตีความ

คำว่า **“การอ่าน”** ในปัจจุบันคืออะไร โปรแกรมส่งเสริมการอ่านที่ประสบผลสำเร็จต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความสนใจในการอ่าน ตระหนักถึงคุณค่าของการอ่าน และมีการอ่านเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและตลอดไป การจัดโปรแกรมส่งเสริมการอ่านไม่ใช่เพียงจัดไม่กี่ครั้งก็จบสิ้น จริงอยู่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านช่วยสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในชุมชน แต่ต้องมีกลยุทธ์ที่เข้าใจร่วมกันและต้องร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องหากต้องการสร้างวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการอ่านขึ้น

หลายแห่ง ถือว่าหนังสือที่พิมพ์เป็นเล่มคือทรัพยากรหลักที่จะเข้าถึงวัฒนธรรมการอ่าน แต่บางแห่งก็รวมถึงการเข้าถึงทั้งหนังสือและข้อความที่อยู่ในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม การจัดโปรแกรมส่งเสริมการอ่านต้องคำนึงถึงผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ด้วย การสื่อสารอย่างง่าย ๆ ของเทคโนโลยีสมัยใหม่นั้นมีผลกระทบต่อเรื่องคุณภาพของการรู้หนังสืออย่างไร เรื่องนี้ก็ต้องพิจารณาด้วยเช่นกัน

สร้างวัฒนธรรมการอ่านให้เข้มแข็ง

แม้จะกล่าวว่าการส่งเสริมการอ่านให้เป็นวัฒนธรรม ไม่ใช่เรื่องของสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนเท่านั้น แต่ก็ยังหมายความว่าสถาบันการศึกษาต้องทำหน้าที่สร้างเสริมด้วยความทุ่มเท การพิเคราะห์เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้เข้มแข็งในโรงเรียน ยังเป็นสิ่งที่คุณำทางความคิดให้มีความสำคัญ ดังแนวทางที่มีผู้นำเสนอในสหรัฐอเมริกาในช่วงปลายทศวรรษนี้ น่าจะเป็นกรอบความคิดและทิศทางที่สำคัญสำหรับโรงเรียนต่างๆ และสามารถประยุกต์สำหรับองค์กรอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

หากตีความว่า วัฒนธรรมเป็นภาพรวมที่กลุ่มคนเขาปฏิบัติกันอย่างไร วัฒนธรรมการอ่านในโรงเรียน ก็อาจนิยามได้ว่า **กลุ่มคนสอนการอ่านกันอย่างไร** นั่นก็คือ เรา(ครู)เลือกและใช้วัสดุการสอนอย่างไร เราจัดการกับปัญหาการแนะนำการอ่านให้นักเรียนแต่ละคนอย่างไร เราจะประเมินทักษะของนักเรียนและใช้ข้อมูลในการประเมินอย่างไร และเมื่อไรเราใช้เวลาในการแนะนำเหมาะสมเพียงใด และเราเรียนรู้ที่จะร่วมมือกันและกันอย่างไร

วัฒนธรรมเป็นลักษณะของการปฏิบัติกันเป็นกลุ่มในฐานะที่เป็นชุมชนโรงเรียน ในการจัดการกับปัญหาด้านการอ่านของนักเรียน ครูที่มีประสิทธิภาพเพียงคนเดียวไม่สามารถจัดการกับนักเรียนทั้งหมดได้ แต่แน่นอนว่าผู้หนึ่งที่ทำให้เกิดการทํางานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ก็คือ “ผู้นำที่เข้มแข็ง” ดังนั้น หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อการสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้เข้มแข็งและยั่งยืนในโรงเรียนจึงตกอยู่กับคนที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน เป็นผู้ที่มือำนาจที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ นั่นก็คือ **ผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน** (ผู้อำนวยการ/ครูใหญ่)

บางคนอาจบอกว่า ในบริบทของโรงเรียนนั้น วัฒนธรรมเป็นแนวคิดที่ลึกลับไม่ยุ่งยากที่จะปักธงลงไปว่ามีวิธีใดที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว บางคนก็บอกว่าในการต่อสู้เพื่อให้รู้หนังสือ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของโรงเรียน เพื่อให้เด็ก ๆ อ่านได้และสอบผ่านตามระดับชั้นก็มากอยู่แล้ว เราไม่มีทรัพยากรมากพอที่จะมาสนับสนุนสิ่งที่นอกเหนือจากนี้ได้

ดังนั้น เราจึงต้องสำรวจสิ่งที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขทั้งหมดก่อน ว่าที่โรงเรียนจะใช้ในการนำพานักเรียนให้เข้าไปสู่การเป็นนักอ่านที่ประสบผลสำเร็จได้นั้น ประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง

Stan Paine (2007) ผู้เสนอองค์ประกอบของปัจจัยเหล่านี้ยืนยันว่า การสร้างวัฒนธรรมการอ่านในโรงเรียน ไม่ใช่แค่สิ่งที่จะเป็นไปได้ แต่ยังจะทำให้วัฒนธรรมการอ่านมีชีวิตได้ อย่างยั่งยืนอยู่ตลอดไป

ลองมาพิจารณาเงื่อนไขที่จะสร้างความสำเร็จนี้ดู

องค์ประกอบของวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็ง

ปัจจัยพื้นฐานเพื่อการสร้างวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็งนั้น สมาชิกของชุมชนโรงเรียนจะต้องมีพันธกิจร่วมกัน (มีวัตถุประสงค์เดียวกัน) มีวิสัยทัศน์ถึงสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จเหมือนกัน มีความเชื่อเหมือนกันว่าผลลัพธ์ที่ต้องการนั้นบรรลุได้ และก็ต้องมีความเข้าใจที่เหมือนกันว่าบทบาทที่แต่ละส่วนแต่ละคนทำก็เพื่อต้องการให้วิสัยทัศน์นั้นประสบผล และเข้ามาผูกพันร่วมกันในการที่จะแสดงบทบาทของแต่ละฝ่าย และท้ายสุดทุกฝ่ายจะต้องมีแนวปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างในด้านการอ่านเพื่อที่จะสามารถนำนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรมได้ และยอมรับในสิ่งที่ต้องทำ รวมถึงสื่อสารระหว่างกันถึงสิ่งที่กำลังดำเนินการร่วมกันอยู่

แผนภาพ : องค์ประกอบของวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็งในโรงเรียน

(จากภาพ แสดงองค์ประกอบของวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็งในโรงเรียน เพื่อส่งผลให้เกิดขึ้นกับนักเรียน สังเกตว่าสิ่งที่สำคัญก็คือการชักจูงและสื่อสารกับทุกภาคส่วน ให้เข้ามาร่วมกัน)

สิ่งหนึ่งที่ต้องทำเพื่อนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็ง ผู้บริหารของโรงเรียนจะต้องชี้แจงอย่างชัดเจนว่าให้ผู้ร่วมงานหรือสตาฟ (ครู เจ้าหน้าที่) ทั้งหมดรับผิดชอบในการทำงานตามสิ่งที่คาดหวังนี้

ผู้บริหารจะต้องจูงใจผู้ร่วมงานทั้งหมด และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน(พ่อแม่, สมาชิกในชุมชน, ผู้นำชุมชน, เจ้าหน้าที่องค์กรส่วนท้องถิ่น ฯลฯ) ให้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนกระบวนการเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์นี้ และสื่อสารถึงพันธกิจในด้านการอ่านและวิสัยทัศน์ ว่าผลลัพธ์ที่ได้จะส่งผลต่อความก้าวหน้าให้กับนักเรียนในภาพรวมอย่างไร

การสนับสนุนของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีความสำคัญ และจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องด้วย

บทบาทของผู้บริหาร

ในการพัฒนาให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็งในโรงเรียนและรักษาให้มีประสิทธิภาพได้ตลอดไปนั้น ผู้บริหารต้องสนับสนุนผู้นำโครงการการอ่านของโรงเรียน (หัวหน้าผู้แนะแนวหรือโค้ช, สมาชิกทีมส่งเสริมการอ่าน, แกนนำ ฯลฯ) เพื่อให้โครงการปฏิบัติการด้านการอ่านดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปได้

ผู้บริหารอาจสื่อสารแบบตัวต่อตัว หรือจัดประชุมกลุ่มย่อยจัดให้มีการประชุมจากทุกภาคส่วน (เช่น การประชุมผู้ปกครอง ฯลฯ) รวมถึงการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย กิจกรรมเหล่านี้ผู้บริหารต้องทำเป็นประจำ และมีการติดตามผล ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมการอ่านจึงจะเกิดขึ้นได้

ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม

องค์ประกอบของระบบโรงเรียนมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการศึกษา และคุณภาพที่ได้กับนักเรียน โดยทั่วไปแล้วโรงเรียนประกอบด้วยหน่วยงานหลายส่วนที่ต้องทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายอันเดียวกัน ในระดับของท้องถิ่นกับโรงเรียน ฝ่ายบริหาร ฝ่ายการสอน ฝ่ายการเงิน และฝ่ายบุคลากร จะต้องทำงานประสานกันเพื่อประสิทธิภาพ ในระบบการเรียนการสอน ส่วนในระดับของโรงเรียนและระดับชั้นเรียน โครงสร้างภายในก็ต้องร่วมมือทำงานกับแต่ละชั้นเรียนเช่นกัน

ในขณะที่ผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการริเริ่มและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็ง สมาชิกทุกส่วนของโรงเรียนก็ต้องมีบทบาทในกระบวนการนี้เช่นกัน

แก่นสาระสำคัญของ การสร้างวัฒนธรรม การอ่านให้เข้มแข็ง จากกรณีขององค์กร ด้านการศึกษา หรือโรงเรียน สามารถยึดเป็น หลักการ ๓ ประการ ในการพัฒนาให้เกิด กระบวนการสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สำหรับองค์กรอื่นๆ ได้แก่ ๑. การวิเคราะห์ องค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องในการสร้างเสริม วัฒนธรรมการอ่าน ว่ามีความเชื่อมโยงกับ ใครหรือส่วนใดบ้าง เพื่อเป้าหมายเดียวกัน ๒. บทบาทของผู้บริหารที่จะต้องเป็นทั้งผู้ ก้าวนำ และเชื่อมโยงส่วนต่างๆ อย่างเข้าใจ และจริงจัง ในการสร้างและเสริมด้านต่างๆ เพื่อให้วัฒนธรรมการอ่านเข้มแข็ง และ ๓. ความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สร้างความตระหนักในฐานะผู้มีบทบาทต่อ ความสำเร็จของการส่งเสริมการอ่าน ให้มี ความรักในการอ่าน และทำให้การอ่านเป็น วัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

อ้างอิง

- Doiron, Ray and Asselin, Marlene. (2010) *Building a Culture for Reading in a Multicultural, Multilingual World*. A paper presented at the 76th IFLA General Conference and Council, Gothenburg, Sweden : <http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla76/133-diron-en.pdf>
- Magara, E. (2005). *Building family literacy skills among parents and children in developing countries*, A paper presented at the 71st IFLA General Conference and Council, Oslo Norway.
- Paine, Stan. (2007). *Building a Strong Reading Culture*, Arlington, VA. US, RMC Research Corporation.: <http://www2.ed.gov/about/offices/list/ies/index.html>
- Rachmat, Aulia. (2008). *Reading culture vital to advance next generation*. The Jakartapost. July 31, 2010.: <http://www.thejakartapost.com/news/2008/05/10/reading-culture-vital-advance-next-generation.html>
- Sanders-ten Holte, M. (1998). *Creating an optimum reading culture in the low countries: The role of stitching lezen*. : <http://archive.ifla.org/IV/ifla64/098-80e.htm>
- SleepyO. *So many books, So little time*. <http://faylicity.com/book/article/reading.html>
- United Nations General Assembly (2003). *United Nations Literacy Decade: Literacy for All:International Plan of Action: Resolution 54/122*. : http://portal.unesco.org/education/en/file_download.php/f0b0f2edfeb55b_03ec_965501810c9b6caction+plan+English.pdf

นานาทัศนะต่อ วัฒนธรรมการอ่านในฮ่องกง

เล่นเกม NDS* ฟัง IPOD คุยโทรศัพท์มือถือ...
ชาวฮ่องกงมักจะทำกิจกรรมเหล่านี้ขณะโดยสารรถ
ประจำทางหรืออยู่บนรถไฟ แต่ “การอ่าน” ดูเหมือน
จะเป็นตัวเลือกที่ไม่ค่อยนิยมกันในปัจจุบัน
บางคนถึงกับบอกว่า “การอ่านตายแล้ว”
แต่นักเขียนและนักวิชาการมองว่า สถานการณ์
ไม่ได้แย่อย่างคนนั้น

*NDS (Nintendo Dual หรือ Nintendo DS) เป็น
เครื่องเล่นเกมพกพาที่ Screen มี 2 จอ ของ
บริษัทนินเทนโด รูปทรงของ NDS เป็นแบบฝาพับ
จอภาพด้านล่างเป็นระบบสัมผัส จับตลาดผู้เล่นที่
เป็นผู้ใหญ่มากกว่าเกมบอย

ซูซี นักเขียนนวนิยายภาษาอังกฤษชาวฮ่องกง ไม่เชื่อว่าการอ่านหมดยุคไปแล้ว ตรงกันข้าม เธอกลับมองว่าการอ่านนั้นกำลังปรับตัว

เธอบอกว่า ทุกวันนี้มีงานบุ๊กแฟร์ งานเทศกาลเกี่ยวกับหนังสือและวรรณกรรมมากมาย รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในโรงเรียนและในชุมชนต่างๆ อีกไม่น้อย เธอคิดว่าวัฒนธรรมการอ่านกำลังจะเริ่มโต และจะเห็นผลในไม่ช้านี้

“ฮ่องกงไม่ใช่เมืองที่เน้นให้คนมีนิสัยรักการอ่านมาตั้งแต่อดีต และส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์เราก็มุ่งพัฒนากันแต่เรื่องเศรษฐกิจ” เธอบอก

ซูซีนึกย้อนถึงฮ่องกงสมัยที่เธอยังเด็กในช่วงทศวรรษ ๑๙๖๐ ตั้งแต่สมัยที่เศรษฐกิจยังไม่เข้มแข็งเท่าตอนนี้ เธอบอกว่ามันยากที่จะบ่มเพาะให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านในเมื่อเป้าหมายหลักสนใจกันแต่เรื่องการหาเงินเพื่อดำรงชีพ

เธอดั่งข้อสังเกตว่า เหตุผลที่วัฒนธรรมการอ่านในฮ่องกงกำลังจะดีขึ้นก็คือ เมื่อ

ก่อนนี้ไม่ได้มีการปลูกฝังให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านมากเช่นในปัจจุบัน แต่ตอนนี้มีโครงการต่างๆ เริ่มขึ้นมากมาย

อย่างจีนแผ่นดินใหญ่ ได้หวัน และสิงคโปร์ มีวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็งมากกว่าฮ่องกง เธออธิบายว่า ปัญหาก็คือโรงเรียนในฮ่องกงและค่านิยมโดยทั่วไป “เพราะความคิดเกี่ยวกับการอ่านวรรณกรรมมักจะไปผูกติดกับการอ่านวรรณคดีคลาสสิกของจีน หรือไม่ก็การอ่านวรรณกรรมของต่างประเทศ (โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ) ซึ่งไม่ใช่ความสนใจของเด็กและเยาวชน”

“สิ่งที่เราไม่ได้เน้นในฮ่องกงก็คือการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งเกิดจากการค้นหาด้วยตัวเอง เข้าใจเอง และตัดสินใจเลือกที่จะอ่านเอง” เธอยังบอกอีกว่า “โดยทั่วไปแล้ววัฒนธรรมทางการศึกษาของเรา(ฮ่องกง) ไม่ได้ให้ความสำคัญกับ ‘ความเป็นมนุษย์และพัฒนาการ’ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการปลูกฝังให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านนั้นเราไม่ได้เน้นหรือให้ความสำคัญ”

เธอยกตัวอย่างนักศึกษาของมหาวิทยาลัย
หลังหนาน ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยทางด้าน
ศิลปศาสตร์ของฮ่องกง นักศึกษาพวกนี้
เพลิดเพลินกับการอ่าน และอ่านเพื่อการเรียนรู้
ไม่ใช่เพียงเพื่อเกรดหรือผลการเรียนเท่านั้น

แต่ซูซีก็ยอมรับว่ามันเป็นเรื่องปกติทั่ว
โลกที่วัฒนธรรมการอ่านกำลังถูกบั่นทอน
เพราะสื่ออื่นๆ อย่างทีวี ภาพยนตร์ เกม
คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สิ่งเหล่านี้ไปดึง
ความสนใจของผู้ที่อ่านหนังสือ

“อีกทั้งข่าวสารข้อมูลจำนวนมากมายที่
กระหน่ำมาหาเราอยู่ทุกวัน จึงเป็นเรื่องยาก
ที่คนจะให้ความสนใจกับแก่นแท้ในการบ่มเพาะ
ให้เกิดวัฒนธรรมการอ่าน” เธอกล่าวทิ้งท้าย

เหลียงผิงกวน นักเขียนนวนิยายจีนและ
บทกวี ซึ่งใช้นามปากกาว่า “หยาศี” บอกว่า
คนฮ่องกงอ่านหนังสือน้อยลงกว่าช่วง
ทศวรรษ ๑๙๗๐ ซึ่งขณะนั้นการอ่านยังเป็น
กระแสหลัก

เหลียงมีตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์
ด้านวรรณกรรมเปรียบเทียบที่มหาวิทยาลัย
หลังหนาน เขาเห็นว่า ทุกวันนี้นอกจากคน
ฮ่องกงจะมีชีวิตที่ยุ่งอยู่กับธุรกิจและสังคมก็
มุ่งกันแต่เรื่องการทำเงินแล้ว ‘สื่อ’ ก็มีผล
ทำให้วัฒนธรรมการอ่านหายไปด้วย

‘สื่อ’ ในห้องกงไม่ได้กระตุ้นเรื่องการอ่าน ปัจจุบันแทบไม่มีการวิจารณ์หนังสือในหนังสือพิมพ์เลย มีแต่เรื่องที่เสนอเกี่ยวกับโปรแกรมในทีวีเป็นส่วนใหญ่

“คนห้องกง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จะหาเกมโชว์หรือรายการวาไรตี้ได้ง่ายกว่าบทความที่วิจารณ์หนังสือ” เขาบอก

เหลียงย้ำว่า หนังสือมีความสำคัญในการกล่อมเกลาลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์ และไม่มีสิ่งใดจะสามารถมาแทนที่ได้

เขาไม่เชื่อว่าวัฒนธรรมการอ่านจะสูญหายไปโดยสิ้นเชิง แต่ก็ยอมรับว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทำให้การอ่านเป็นที่นิยมกันมากกว่านี้

และวิธีหนึ่งที่จะกระตุ้นให้เกิดการอ่านก็คือ ต้องมีการวิจารณ์หนังสือหรือแนะนำหนังสือ “เราสามารถแนะนำหนังสือผ่านการวิจารณ์ใน ‘สื่อ’ เพราะ ‘สื่อ’ มีอิทธิพลต่อคนมาก” เขาเสนอ

ถึงแม้ว่างานบุ๊กแฟร์ในปี ๒๐๐๗ มีผู้เข้าร่วมงานมากเป็นประวัติการณ์ แต่เหลียงก็มองว่านั่นเป็นเพียงการเริ่มต้นเท่านั้น

เขาแนะนำว่า เราควรเริ่มอ่านหนังสือจากเรื่องที่เราสนใจมากที่สุด “ถ้าคุณชอบเรื่องอาหาร ก็เริ่มจากหนังสือที่พูดถึงประวัติหรือวัฒนธรรมของอาหาร และจากนั้นก็ค่อยๆ ขยายขอบเขตของการอ่านไปสู่เรื่องอื่นๆ”

หลี่อัน นักเขียนชาวไต้หวัน พูดถึงปัญหานี้ว่า เรื่องคนอ่านหนังสือน้อยลงก็เกิดขึ้นในประเทศทางตะวันตกเมื่อไม่นานมานี้เหมือนกัน

“ตอนนั้นพวกเขา ก็คิดว่าการอ่านกำลัง ‘ก้าวถอยหลัง’ แต่ในที่สุดมันก็กลับมา เมื่อคนตระหนักว่าไม่มีอะไรสามารถมาแทนที่หนังสือได้” เธอบอก

เชิงฉีสูง ประธานสมาคมโรงเรียนประถมศึกษาของฮ่องกง บอกว่า โรงเรียนได้เพิ่มทรัพยากรในการสนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนมีการอ่าน และมีการตั้งเป้าของแต่ละปีเอาไว้

สื่อเล็กกั๊ง ศาสตราจารย์ด้านศึกษาศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยแห่งฮ่องกง บอกว่า อย่างน้อยการอ่านในยามว่างก็เป็นที่ยอมรับเพิ่มขึ้นในกลุ่มนักเรียนของฮ่องกง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปการศึกษาในปี ๒๐๐๐ ที่กระตุ้นเรื่องการอ่านในโรงเรียน

“ที่จริงนโยบายใหม่นี้ได้ผลมากในกลุ่มนักเรียนชั้นประถม” เขابอก “รัฐบาลได้เปลี่ยนกลยุทธ์ในเรื่อง ‘การอ่านเพื่อเรียนรู้’ โรงเรียนได้รับงบประมาณมากขึ้นเพื่อซื้อหนังสือเดี๋ยวนี้นักเรียนมีห้องสมุด ไม่ใช่แค่ชั้นวางหนังสือเล็กๆ ที่มีหนังสือไม่กี่เล่มอีกต่อไป”

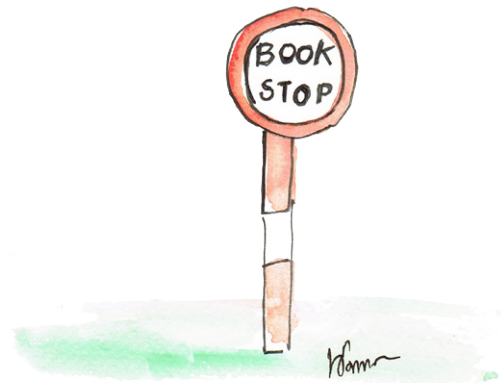
ปัจจุบัน แต่ละวันในโรงเรียนจะมีช่วงที่ให้เด็กไปเลือกหนังสือและอ่านหนังสือตามลำพัง เพื่อสร้างการอ่านให้เป็นนิสัย การปฏิรูปทางการศึกษาก็ยังแนะนำกิจกรรมที่น่าสนใจที่ช่วยเรื่องการอ่านของเด็กไว้ด้วย

“ตัวอย่างเช่น แทนที่จะให้เด็กทำรายงานออกมาเป็นเล่ม แต่เด็กๆ จะต้องออกมาเล่าเรื่องราวที่พวกเขาอ่าน(ด้วยปากเปล่า) วิธีนี้ได้ผลมากและเหมาะสมกับเด็กๆ” เขابอกว่า เพราะเด็กเลือกหนังสือด้วยตัวพวกเขาเอง

นอกจากนี้เด็กๆ ยังต้องเขียนเรื่องที่เขาแต่งขึ้นเอง ซึ่งเป็นอีกแบบฝึกหัดหนึ่งของพวกเขา วิธีนี้ช่วยส่งเสริมในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านการเขียน

แต่เขาก็ยอมรับว่า การอ่านในครอบครัวนั้นยังมีไม่มาก

“พ่อแม่ผู้ปกครองควรหาเวลาอ่านกับเด็กๆ ให้มากขึ้น และตัวพ่อแม่เองก็ควรจะอ่านมากขึ้นด้วยเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เด็กๆ” เขابอกว่า “มันจะทำให้การอ่านเป็นนิสัยไปตลอดชีวิต ถ้าเด็กๆ ถูกสอนให้รักการอ่านมาตั้งแต่เขายังอายุน้อยๆ”

ในฮ่องกง หนังสือที่คนนิยมซื้อยังคงเป็นหนังสือประเภท “แนวปฏิบัติ” เช่น หนังสือประเภทสร้างความสำเร็จด้วยตัวเอง

ในปี ๒๐๐๕-๒๐๐๖ หนังสือที่ผู้ใหญ่นิยมยืมจากห้องสมุด ส่วนใหญ่คือพวกนิยาย หนังสือ สอนภาษา และหนังสือเกี่ยวกับการค้าการลงทุน

ในปี ๒๐๐๗ ครึ่งหนึ่งของหนังสือขายดี ๒๐ อันดับแรก เป็นหนังสือด้านการวางแผนทางการเงินและการลงทุน และไม่ใช้หนังสือที่พิมพ์เป็นภาษาจีน (เป็นภาษาอังกฤษ)

คนฮ่องกงนิยมอ่านหนังสือที่มีการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ ซึ่งไม่ต้องสงสัยเลยว่าทำไม “The Devil Wears Prada” “Charlotte’s Web” และ “The Chronicles of Narnia” ถึงเป็นหนังสือภาษาอังกฤษที่ติดอันดับหนังสือขายดีของร้านหนังสือในปี ๒๐๐๗

ในฮ่องกง การอ่านไม่ได้ “ตาย” อย่างที่ใครบางคนบอก แต่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง

เรียบเรียงจาก :

• *A different kind of reading culture* by Louise Ho
China Daily - Hong Kong (March 13, 2008)

สร้างวัฒนธรรมการอ่าน
สร้างสันติ

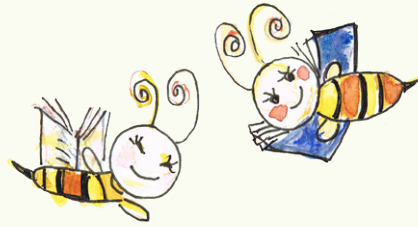

หนึ่งใน “ทูตการอ่าน” แห่งปากีสถาน ชับนัม ซากีล แนะนำ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม รวมถึงผู้ปกครองและครู ต้องร่วมมือกันปลูกฝังให้เด็กสนใจเรื่องการอ่าน และส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านในชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน เธอเน้นว่า การอ่านหนังสือมีบทบาทสำคัญในการขจัดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม

‘การอ่านคือความรู้ และความรู้คือสิ่งที่พัฒนาไปสู่สันติสุข’ สมาคมหนังสือแห่งชาติ (ปากีสถาน) จึงได้จัดตั้งทีม “ทูตการอ่าน” ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านในปากีสถาน และชับนัมก็เป็นหนึ่งในทีมงานนี้ ซึ่งมีพันธกิจที่จะสนับสนุนโครงการต่างๆ ของสมาคมฯ ในการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการอ่าน ทั้งในชนบทและชานเมือง เพื่อขจัดความไม่รู้หนังสือ การก่อการร้าย และสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม

ชับนัมปฏิเสธที่จะกล่าวถึงอินเทอร์เน็ตว่าจะเข้ามาแทนที่นิสัยการอ่าน แต่เธอยืนยันว่าหนังสือยังคงเป็นสิ่งที่มีความรู้ และพร้อมจะเป็นเพื่อนเราไปตลอดชีวิต หนังสือดีๆ นั้นยังคงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าควรค่าแก่การอ่าน และคนก็ยังคงซื้อหนังสืออยู่หากเขาเห็นว่ามีคุณค่า

เธอเชื่อว่าหนังสือเป็นสิ่งที่ต่อต้านความรุนแรงได้ และเป็นเครื่องมือในการกระจาย “ข่าวสาร” แห่งสันติและความเป็นมนุษย์ เธอยกข้อมูลเสริมว่า ผู้ที่อ่านหนังสือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมทางวัฒนธรรม และกิจกรรมต่างๆ ของรัฐ มีอัตราเข้าร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่อ่าน ซึ่งนี่เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาของรัฐที่ต้องการจะให้ชุมชนตื่นตัวเข้าร่วมในการพัฒนาตามโครงการของรัฐ

เกี่ยวกับวัฒนธรรมการอ่านที่ลดลง ชั้นนัมบอกล่าว อัตราการอ่านหนังสือค่อยๆ ลดลงมาตลอดช่วง ๒ ทศวรรษนี้ และลดลงมากที่สุดในกลุ่มวัยรุ่น หากอัตราการอ่านยังคงลดลงเช่นนี้ และเราผิดพลาดที่จะหาวิธีการที่เหมาะสมมากระตุ้น การอ่านหนังสือก็จะหายไปไปอีกครึ่งศตวรรษข้างหน้า

ดังนั้น เรา-ทุกฝ่ายจึงต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการอ่านหนังสือและด้านวรรณกรรม

ชั้นนัมบเชื่อว่า วัฒนธรรมการอ่านจะช่วยบ่มเพาะให้เกิดความคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม รวมถึงนิสัยแห่งการเรียนรู้ในเชิงบวก การอ่านช่วยเปิดโลกทัศน์ของคนในการรับความคิดใหม่ๆ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเรื่องราวของบุคคลที่เผชิญกับปัญหาคล้ายกันกับตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้อ่าน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านอาจมีทั้งส่งเสริมให้คนกลับมาใช้ห้องสมุด กระตุ้นให้พวกเขาอ่านหนังสือ ชวนกันต่อๆ ให้อ่านและพูดกันถึงเรื่องราวในหนังสือกับเพื่อนหรือคนในครอบครัว และรวมถึงชักชวนให้พวกเขาคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมืองและทางศีลธรรม

การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่มีมากขึ้นจึงต้องการแรงงานที่มีความรู้ และจากข้อมูลหลายแหล่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่อ่านหนังสือทำกิจกรรมทางสังคมมากกว่าผู้ที่ไม่อ่านหนังสือ เช่น เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ชั้นนัมบเสริมว่า ดังนั้น ผู้ที่อ่านหนังสือจึงอาจได้รับการยอมรับมากกว่า

ชั้นนัมบเห็นว่าสถาบันการศึกษามีบทบาทในการบ่มเพาะนิสัยการอ่านให้กับเด็กๆ แต่เธอก็แนะนำ ผู้ปกครองก็ควรจะให้ความสนใจกับเด็กและนิสัยการอ่านของเด็กด้วยความรับผิดชอบในเรื่องสร้างการอ่านให้

เป็นนิสัยของเด็กไม่ได้เป็นความรับผิดชอบ
ของครูแต่เพียงฝ่ายเดียว ผู้ปกครองก็ควร
สร้างสภาพแวดล้อมที่บ้านด้วย และปฏิบัติ
เป็นแบบอย่างแก่เด็ก

กิจกรรมการอ่านจะทำให้มีการนำ
วรรณกรรมมาเป็นหัวข้อในการอภิปรายกัน
ในชุมชน เป็นสะพานเชื่อมระหว่างกลุ่มต่างๆ
ในสังคม ชับนัมเสนอว่า ห้องสมุดควรมี
กระจายอยู่ทั่วไปทุกแห่งทุกมุมของประเทศ

กลุ่มที่มีอำนาจซื้อเข้าถึงหนังสือได้ไม่
ยาก แต่คนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่
ในปากีสถานอาจต้องพึ่งพาห้องสมุด เธอจึง
ขอเสนอให้ภาครัฐและภาคประชาสังคมช่วย
กันสนับสนุนให้มีห้องสมุดทั่วทุกชุมชน

เรียบเรียงจาก :

• *Work together 'to promote reading culture'*

by Schezee Zaidi

The News International - Pakistan (June 14, 2010)

อเมริกันวันนี้กับความสำคัญของ วัฒนธรรมการอ่าน!

ฉันที่จริงผมชอบคอลัมน์
“ไอเดีย ออฟ เดอะเดย์” ใน
หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ แต่
วันนี้ (๒๐ เมย. ๒๐๑๐) อ่านแล้ว
รู้สึกหงุดหงิด เพราะคอลัมน์นี้
ยกเอารายงานผลการศึกษาของ
มิลเลอร์-แม็คคูน ที่วิเคราะห์ ถึง
จำนวนหนังสือในบ้านต่อผล
สัมฤทธิ์ทางการศึกษา จาก
วารสารการวิจัยทางสังคมศาสตร์
มาเขียนถึง

เขาบอกว่า

“ขนาดของห้องสมุดในบ้านมีผลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา รวมไปถึงการศึกษาของพ่อแม่ อาชีพของพ่อ และลักษณะพื้นฐานของครอบครัวล้วนมีผลต่อการศึกษา”

“เด็กที่เติบโตในบ้านที่มีหนังสือ ๕๐๐ เล่ม จะมีการศึกษามากกว่าเด็กที่เติบโตในบ้านที่ไม่มีหนังสือหรือมีหนังสือน้อย โดยเฉลี่ย ๓.๒ ปี”

ปัญหาที่สร้างความหงุดหงิดให้กับผมก็คือ ข้อมูลเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องใหม่หรือเป็นความรู้ใหม่ เพราะเรารู้กันดีอยู่แล้วเรื่อง “แมทธิว เอฟเฟค”^{*} ผมเชื่อว่าครูทุกคนอยากจะทำให้นักเรียนกลับไปบ้านแล้วอ่านหนังสือ (ด้วยความเพลิดเพลิน) แต่มันก็มีตัวแปรอื่นๆ ที่ต้องพิจารณาก่อนที่จะประกาศว่า ประชาชนควรจะเริ่มสร้างห้องสมุดไว้ที่บ้าน จากหนังสือที่ห้องสมุดไม่ใช่แล้ว

และนี่คือข้อเขียนจากบทความดังกล่าว

“สังคมของเราเป็นสังคมที่แม้แต่ห้องสมุดสาธารณะก็ยังคิดหนังสือออกทั้งเป็นจำนวนมาก ฉะนั้น นี่คือที่ๆ คุณจะไปหาซื้อหนังสือมาเก็บได้ด้วยราคาถูก” (มิลเลอร์-แม็คคูน)

^{*}Matthew Effect เป็นศัพท์เทคนิคที่ Robert K. Merton (1910-2003) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันบัญญัติขึ้นใช้ครั้งแรกในปี ๑๙๖๘ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมว่า “คนรวยจะรวยมากขึ้น ส่วนคนจนก็จะยิ่งจนลง” ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนจะยิ่งขยายออกมากขึ้นเรื่อยๆ เขายกตัวอย่างว่า สองสิ่งๆ เหมือนกัน เช่น งานวิจัยของคน ๒ คน คนหนึ่งมีชื่อเสียงมาก่อนแต่อีกคนไม่มีชื่อเสียง แม้เนื้อหาของงานจะเหมือนกัน แต่คนที่มียุติชื่อเสียงมาก่อนย่อมได้รับเครดิตมากกว่า (“Matthew Effect” ในทางสังคมวิทยาเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า “accumulated advantage”)

Keith Stanovich นักจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยโตรอนโต แคนาดา นำคำนี้ไปใช้ในวงการด้านศึกษาศาสตร์ เมื่อเขาทำวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านของเด็ก เขาใช้คำนี้ในการอธิบายปรากฏการณ์ของเด็กในช่วงเริ่มต้นหัดอ่านว่า เด็กที่มีทักษะในการอ่านจะยิ่งอ่านมากขึ้นเมื่อเขาโตขึ้น ส่วนเด็กที่ล้มเหลวในด้านการอ่านในช่วง ๓-๔ ปีแรกในโรงเรียน เมื่อโตขึ้นก็ยิ่งอ่านน้อยลง และช่องว่างระหว่างเด็ก ๒ กลุ่มนี้จะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะพวกที่อ่านไม่คล่องจะรู้สึกว่าการอ่านเป็นเรื่องยาก และลดความพยายามที่จะฝึกอ่าน จนในที่สุดก็จะไม่อ่านเลย

บทความนี้ออกมาในวันเดียวกับที่ ศูนย์วิจัยพีว (Pew) ประกาศว่า “ร้อยละ ๗๐ ของชาวอเมริกันระบุว่า พวกเขาต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับเรื่องงานหรือเรื่องการเงินอย่างน้อยหนึ่งเรื่องหรือมากกว่า ในรอบปีที่ผ่านมา”

ผมอยากชวนให้พิจารณากัน ๒ ประเด็น *ประเด็นแรก*

เราจำเป็นต้องแนะนำให้เด็กรับรู้ผลดีของหนังสือและการอ่านให้มากขึ้น เพราะปัจจุบันมันลดลง แต่สังคมที่เราอยู่มันมีระดับชั้นทางเศรษฐกิจ การที่จะให้เด็กทุกคนมีห้องสมุดที่บ้านมันเหมาะสมไหม? แม้จะซื้อหนังสือที่ห้องสมุดละออกขายก็ตาม จะคุ้มไหม ในเมื่อการใช้จ่ายเงินเพื่อดำรงชีพมีความสำคัญกว่า

ประเด็นที่สอง

มีการอภิปรายกันในวงการศึกษเกี่ยวกับอนาคตของหนังสือ ว่ามันควรจะแทนที่ด้วย e-books หรือไม่? ห้องสมุดหมดยุคไปแล้ว? หรือว่าห้องสมุดควรจะนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และ e-books เข้ามาใช้?

ห้องสมุดมีความสำคัญ และอาจเป็นไปได้ที่เราเน้นกันน้อยเกินไปในโรงเรียน ห้องสมุดควรได้รับความสนใจมากกว่านี้ และควรมีในโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับเกรด ๑๒ ห้องสมุดเหล่านี้ควรประกอบด้วย “สื่อ” (media) หลากๆ รูปแบบ ทั้งหนังสือเล่ม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ และอื่นๆ ห้องสมุดควรจะเปิดตลอดเวลาและพร้อมให้ทุกคนเข้ามาใช้ได้ทุกเมื่อ

ถ้าเราไม่เน้นที่ห้องสมุดหรือศูนย์การอ่าน (ผมใช้คำว่า “เน้น” ไม่ใช่ “อนุรักษ์”) ก็เท่ากับเราไปจำกัดพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กนักเรียนเรา เพราะการอ่านคือหัวใจสำคัญของการเรียนรู้

ผมไม่ได้บอกว่าไม่มีวิธีอื่นที่จะเรียนรู้หรือบอกว่าทุกคนจะเรียนรู้ได้โดยผ่านการอ่านเท่านั้น แต่เป็นไปได้ที่ชีวิตจะมีความสุขและประสบความสำเร็จได้เลย ถ้าไม่รู้จักริธีอ่าน

นี่คือปัญหาใหญ่ที่เราต้องช่วยกันหาทางแก้ไข!!!

Comments

อمانة: เห็นด้วยว่าต้องมีห้องสมุดให้มากขึ้น ฉันเคยสอนเด็กตั้งแต่เกรด ๑ ถึงเกรด ๖ บ้านจึงเต็มไปด้วยหนังสือจนเกือบจะเหมือนห้องสมุดเล็กๆ แล้ว มีหนังสือเด็กเป็นร้อยๆ เล่ม ลูกก็เลยอยู่กับกองหนังสือมากกว่าของเล่นของเธอเสียอีก สัปดาห์ก่อนลูกสาวถามฉันว่าห้องสมุดคืออะไร? ฉันตกใจมากกว่าเธอไม่รู้จักห้องสมุด และคงต้องต่อว่าตัวเองที่ไม่เคยพาเธอไปห้องสมุดเลย แต่เราก็ไปร้านขายหนังสือกันอยู่บ่อยๆ ดูเธอมีความสุขมากในร้านหนังสือ แต่ฉันไม่เคยพาเธอไปพบกับความมหัศจรรย์ของห้องสมุดเลย ตอนที่ฉันบอกเธอว่าจะพาไปห้องสมุดเธอตื่นเต้นมาก ขอขอบคุณที่เปิดประเด็นและฉันก็เชื่อว่าห้องสมุดคือสิ่งที่ทำให้คนเห็นความสำคัญของการอ่านได้จริง

กอรี่ รอท: หากครอบครัวต้องตัดสินใจเลือกระหว่างหนังสือกับอาหาร ผมว่าพวกเขาควรต้องเลือกอาหารเป็นสิ่งแรก... ห้องสมุดจึงเป็นสิ่งจำเป็น ผมไม่รู้ว่าชุมชนอื่นเขาเป็นอย่างไร แต่ในย่านเซนสิวิล์ที่ผมอยู่นี้ค่อนข้างดี มีห้องสมุด ๓ แห่งห่างกัน ๑๕-๒๐ นาที ถ้าคุณเดินผมชอบไปที่ห้องสมุดแห่งหนึ่ง แต่เดี๋ยวนี้เขาลดเวลาทำงานลงจนผมไม่แน่ใจว่าเวลาที่ห้องสมุดเปิด จะเป็นเวลาที่เด็กและครอบครัวจะมาใช้ประโยชน์ได้เต็มที่หรือไม่ ผมว่าในเมืองอื่นๆ ก็คงจะมีปัญหาคล้ายๆ กันแล้วในชนบทล่ะ?

Comments

คริส พิริทซ์: ผมว่าห้องสมุดที่บ้านไม่ได้มีประสิทธิภาพโดยตัวของมันเอง แต่วัฒนธรรมการเรียนรู้บอกว่าการมีห้องสมุดที่บ้านเป็นตัวชี้วัดว่าคนนั้นมีแนวโน้มที่ชอบอ่านหนังสือ ผู้ปกครองที่มีหนังสือจำนวนมากๆ เป็นพวกที่กระตือรือร้นในการหาความรู้ และหากเด็กอยู่ในบ้านที่มีหนังสือมากๆ ก็ไม่ต้องคอยให้ครูเป็นฝ่ายสอนเพียงอย่างเดียว พวกเขาสามารถจะหาข้อมูลได้ด้วยตัวเอง การเรียนรู้ด้วยตัวเองเป็นทักษะสำคัญและมีประสิทธิภาพแต่โดยความเป็นจริงแล้วผมว่าเด็กไม่ค่อยอยากจะได้เรียนด้วยตัวเองหรอกถ้าไม่ถูกสั่งหรือบังคับ

เมลิสสา: ฉันเห็นด้วยว่า ความอยู่รอดในการครองชีพเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของครอบครัว มีแต่ครอบครัวที่มีฐานะเท่านั้นแหละที่จะสร้างห้องสมุดในบ้านได้ การใช้ห้องสมุดสาธารณะจึงเป็นสิ่งจำเป็น การมีห้องสมุดในบ้านเป็นตัวชี้วัดทางสังคมอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ ฉันเห็นด้วยกับคริสที่บอกไปข้างต้น แต่ฉันอยากเสริมว่า เด็กๆ มักเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ การมีหนังสืออยู่ในบ้านเพียงอย่างเดียวไม่ใช่ตัวชี้วัดว่ามีวัฒนธรรมการอ่าน ตราบใดที่ยังไม่มีกิจกรรมที่เรียกว่า “การอ่าน” เกิดขึ้น ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองต้องทำให้เด็กเห็นพฤติกรรมเหล่านี้ด้วย

แซมเบอร์เลน: ผมชอบห้องสมุด แต่ก็มีปัญหาเรื่องเวลาเปิด-ปิดที่ไม่ค่อยตรงกับเวลาของผม จึงไม่แปลกใจเลยว่าทำไมคนส่วนใหญ่ถึงเลือกดูทีวีและเล่นอินเทอร์เน็ต มากกว่าอ่านหนังสือ เพราะมันมีเรื่องสนุกๆ ที่หาได้ง่ายกว่าการไปหาหนังสือนั่นเอง อีกอย่างคือมันใช้สมองน้อยกว่าการอ่านด้วย เมื่อเด็กไม่มีโมเดลการอ่านที่เป็นแบบอย่างให้เขาที่บ้าน มีแต่ที่โรงเรียน (ซึ่งก็มักจะเป็นเฉพาะแบบเรียน) ผมว่ามันคงยากที่จะทำให้เขาสนใจเรื่องการอ่าน ถ้าเด็กอ่านหนังสือทุกวัน “การเลือก” ในการเสพย์สื่ออื่นๆ ก็คงจะลดน้อยลง บางที่เราอาจต้องใช้วิธีใหม่ๆ หรือสื่อที่ต่างออกไปในการบรรจุเนื้อหาให้เด็กได้อ่าน หรือให้พวกเขา มี “ทางเลือก” ในการอ่านมากขึ้น ผมว่าหนังสือดิจิทัลกำลังอยู่ในกระแสของเด็กๆ ก็บรรจุเนื้อหาลงในดิจิทัลคอล เป็นต้น

เออรอน ไอเลอร์: ผมว่าจริง การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยเพิ่ม “ทางเลือก” ให้กับเด็กๆ สิ่งที่ผมกังวลก็คือการลดลงของวัฒนธรรมการอ่าน ซึ่งไม่ได้เจาะจงว่าเป็นหนังสือที่เป็นเล่มในรูปแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่หมายถึง “การอ่าน” โดยทั่วไป “การอ่าน” ก็เหมือนกับการส่งผ่านข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาทางความคิด ผมคิดว่า เราจำเป็นต้องสร้าง “ทางเลือก” ในการอ่านให้เพิ่มขึ้น โลกในศตวรรษที่ ๒๑ ไม่ใช่โลกของเทคโนโลยี แต่เป็นโลกของ “ทางเลือก” ต่างหาก

เรียบเรียงจาก :

• *Importance of A “Reading Culture”* by Aaron Eyler
synthesizingeducation.com - USA (April 20, 2010)

“ออนไลน์”

ภัยร้ายต่อวัฒนธรรมการอ่าน?

ทุกวันนี้ แทบทุกคนล้วนเป็นสมาชิกของสังคมออนไลน์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ข้อมูลข่าวสารหลังไหลมาจากข่าวสารที่ศผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊กหรือทวิตเตอร์ “ภาษาเว็บ” ไม่เพียงแต่เปลี่ยนแปลงวิธีการที่เราใช้ในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อวงจรสมองให้สนองต่อสิ่งที่สั้นๆ และรวดเร็ว

ขอบอกตามตรงว่าฉันชอบอินเตอร์เน็ตเป็นที่รู้กันดีในหมู่เพื่อนฝูงว่าฉันออนไลน์อยู่เกือบตลอดเวลาไม่ว่าจะบนแล็บท็อปหรือพีดีเอ ฉันส่งอีเมล เฟซบุ๊ก ทวิต เขียนบล็อก และแชทเป็นประจำจนเพื่อนบางคนบอกว่าสิ่งที่ฉันทำนี้ “ช่างน่ากลัวเหลือเกิน”

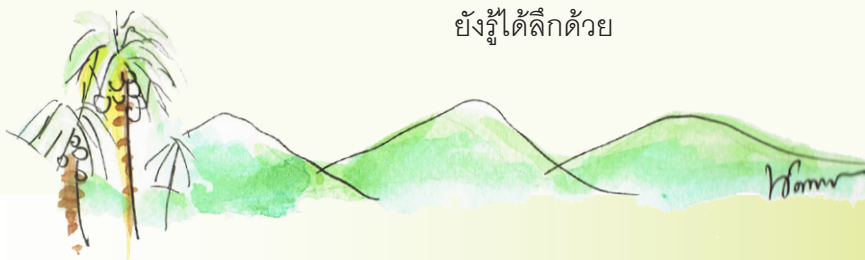
แต่เมื่อเร็วๆ นี้มีบทความตีพิมพ์ในต่างประเทศ พูดถึงผลกระทบของวิธีการสื่อสารแบบใหม่นี้ว่ามีผลกระทบต่อเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมองของเรา

เพราะว่าการสื่อสารออนไลน์ต้องสั้นและเร็ว สมองจึงสร้างวงจรที่รับแต่ข้อมูลตัว

อักษรที่เป็นข้อความสั้นๆ เท่านั้น พูดอีกแง่หนึ่งก็คือ ช่วงความสนใจของคนจะหดสั้นลงๆ และทำให้ยากที่จะสนใจอ่านสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการอ่านนานๆ

ฉันยอมรับว่าฉันเป็นคนที่ติดอินเตอร์เน็ตมาก ซึ่งก็คงจะเหมือนกับพวก “ติดเน็ต”ทั้งหลาย ในแต่ละวันฉันเริ่มต้นจากการอ่านข่าวออนไลน์ที่ผ่านมาจากทวิตเตอร์ ซึ่งนำข่าวจากทั่วทุกมุมโลกส่งมาให้ฉันถึงที่ด้วยรูปแบบที่สะดวกรสบาย แต่มันก็ถูกกลั่นกรองโดยตัวฉันเป็นลำดับแรก เพราะว่าฉันเลือกจะไปเว็บไซต์ข่าวที่ฉันสนใจเท่านั้น

อย่างที่เรารู้กัน เมื่อคลิกจากพาดหัวข่าวไปยังเว็บไซต์ ก็จะมีเรื่องที่น่าสนใจอื่นๆ อีกมากที่พวกเขาไม่ได้นำไปไว้ในทวิตเตอร์ แต่ฉันก็จะอ่านพวกนั้นด้วย บางครั้งฉันสนใจมากและอยากรู้มากกว่านั้น ฉันก็ลิงค์ไปอ่านเรื่องเต็มๆ หรือเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยวิธีนี้ ไม่เพียงแต่ทำให้ฉันรู้ข่าวได้เร็วแต่ยังรู้ได้ลึกด้วย

แต่อินเทอร์เน็ตสร้างความกังวลให้ฉัน ด้วยเหตุผลอื่น

ตัวฉันเองนั้นเป็นคนชอบอ่าน ดังนั้น อินเทอร์เน็ตก็เลยกลายเป็นสิ่งที่ช่วยเสริม การอ่านของฉัน (ไม่ใช่ไปบั่นทอนการอ่าน) แต่ในประเทศที่นิสัยรักการอ่านยังมีค่อนข้าง น้อย ฉันก็สงสัยอยู่เหมือนกันว่าอินเทอร์เน็ต จะส่งผลต่อเด็กๆ อย่างไร

เมื่อไม่นานมานี้ ฉันโพสต์บทความที่ ค่อนข้างยาวเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับความเสมอ ภาคทางเพศไว้ในบล็อกของฉัน มันเป็น ข้อมูลที่น่าสนใจมากและฉันคิดว่ามันจะ ช่วยปลูกให้มีการอภิปรายถกเถียงกันใน ประเด็นนี้ แต่คนที่คอมเมนต์มาส่วนใหญ่ กลับพูดกันแต่เรื่องเนื้อหาของบทความที่ ยาวเกินไป

และที่น่าสนใจก็คือ ผู้ที่บ่นเรื่องความ ยาวของเนื้อหาเกือบทั้งหมดเป็นผู้ชาย ดังนั้น ฉันก็เลยตั้งข้อสังเกตว่า ผู้ชายไม่เพียงแต่อ่าน สิ่งที่แตกต่างกันจากผู้หญิงเท่านั้น แต่พวกเขา ยังปฏิเสธที่จะอ่านข้อความที่ยาวๆ และใน ลักษณะของเนื้อหาเชิงลึก

คงไม่ต้องสงสัยเลยว่าทำไมหนังสือ ส่วนใหญ่เป็นประเภทที่เรียกว่า “click lit” (สั้นๆ ง่ายๆ) ทำไมไม่มีประเภทที่เรียกว่า “dude lit” (ต้องพินิจพิเคราะห์และค่อนข้าง ยาว) หรือว่าผู้ชายมีข้อจำกัดอะไรบางอย่าง ในการอ่านหนังสือ? ถ้าการอ่านหนังสือคือ การที่เราสามารถเข้าใจโลกได้อย่างลึกซึ้ง และถ่องแท้ ฉันเกรงว่าความแตกต่างระหว่าง การอ่านนี้จะทำให้ผู้หญิงกับผู้ชายอาศัย อยู่กันคนละโลกเลยทีเดียว

ฉันรู้จักเด็กคนหนุ่มคนหนึ่ง เขาภูมิใจ มากกว่าได้อ่านหนังสือมาแล้ว ๑๐ เล่มใน ชีวิตของเขา ทั้งที่จริงๆ แล้วเขาไม่ชอบการ อ่าน แต่ภาษาอังกฤษของเขาดีมาก เขาบอกว่า เป็นผลมาจากการเล่นเกมออนไลน์ นี่อาจ เป็นข้อยกเว้น

ลูกชายของฉันซึ่งกำลังเล่าเรียนอยู่ใน อินโดนีเซีย ก็ได้ภาษาอังกฤษมาจากการ เล่นเกมบนเน็ต แต่ในช่วงวันหยุด เขาหยิบ หนังสือแฮรี่พอตเตอร์มาอ่านและชอบมันมาก เขาอ่านทั้งสี่เล่มจบภายในสองสัปดาห์

สิ่งที่ฉันต้องการจะบอกไม่ใช่แค่เรื่องของการอ่าน แต่เกี่ยวกับความสามารถในการรักษาสมาธิหรือความสนใจในการอ่าน ให้ความสนใจต่อสิ่งที่ต้องใช้เวลายาวๆ ให้เหมาะสมเพียงพอที่การอ่านจะเสร็จสิ้น หรือเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

ถ้าเด็กๆ ของเราทำทุกอย่างด้วยความรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการส่ง SMS หรืออ่านแต่ข้อความสั้นๆ แล้วพวกเขาจะให้ความสนใจหรือมีสมาธิกับเนื้อหาที่ยาวๆ ที่จะทำให้พวกเขาเป็นผู้รอบรู้ในสิ่งนั้นๆ ได้อย่างไร?

ทุกวันนี้เราจะเห็นว่าภาษาเขียนจะสั้นลงๆ และเข้าใจได้ยากมากขึ้น อาจเป็นเพราะเราต้องรวบรัดหลายสิ่งหลายอย่างและต้องพยายามทำความเข้าใจกับมัน

ภาษา SMS จริงๆ แล้วเหมาะกับโทรศัพท์มือถือเท่านั้น แต่ไม่ใช่กับทุกที่ทุกแห่ง

บางทีอันตรายที่แท้จริงของภาษา ไม่ใช่มาจากการนำภาษาอื่นมาใช้ในภาษาเรา แต่เป็นพวกคำย่อที่เราใช้กันในโทรศัพท์มือถือ ถื่อนั่นแหละ แล้วนำมาใช้ต่อๆ กันบนเว็บ

ดังนั้น เราต้องมีการประสานกันระหว่างอินเตอร์เน็ตกับนิสัยการอ่าน หนังสือที่เขียนดีๆ หรือบทความดีๆ ช่วยเราได้ มาช่วยกันสร้างเนื้อหาดีๆ บนอินเตอร์เน็ตกันเถอะ

เรียบเรียงจาก :

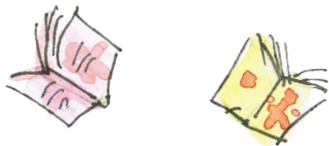
• *Online threat to reading culture by Marina Mahathir
The Star - Malaysia (July 7, 2010)*

บรรณานุกรม

- Eyler, Aaron. **Importance of A “Reading Culture”** April 20, 2010 from: <http://synthesizingeducation.com/blog/2010/04/20/importance-of-a-reading-culture/>
- Ho, Louise. **A different kind of reading culture.** China Daily HK Edition March 11, 2008 Retrieved from: http://www.chinadaily.com.cn/hkedition/2008-03/11/content_6524217.htm
- Mahathir, Marina. **Online threat to reading culture.** The Star Online (July 7, 2010) Star Publications (Malaysia) Berhad Retrieved from: <http://thestar.com.my/columnists/story.asp?file=/2010/7/7/columnists/musings/6610028>
- Zaidi, Schezee. **Work together ‘to promote reading culture’** The News International (Pakistan) June 14, 2010 Retrieved from: http://www.thenews.com.pk/daily_detail.asp?id=244883

แผนงานแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่านได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีบทบาทหน้าที่ในการประสานกลไก นโยบาย และปัจจัยขยายผลจากทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการสร้างเสริมพฤติกรรมและวัฒนธรรมการอ่านให้เข้าถึงเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงหนังสือและกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ

คณะกรรมการกำกับทิศทาง

ที่ปรึกษา	รศ. จุมพล รอดคำดี	ศ.นพ. ไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์
ประธาน	ภก.สงกรานต์ ภาคโชคดี	
รองประธาน	รศ.พญ. อูมาพร สุทัศน์วรฤทธิ	
กรรมการ	นายสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์	นางมัทนา ถนอมพันธ์ หอมละออ
	นางเตือนใจ ดีเทศน์	นายวิเชียร พงศธร
	นายเอ็นนู ชื่อสุวรรณ	นพ.ณรงค์ สายวงศ์
	รศ.ดร. วิลาสินี อดุลยานนท์	
กรรมการและเลขานุการ	ผู้แทนคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ	ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ผู้ช่วยเลขานุการ	นายสง่า ดามาพงษ์	
	นางจงกลณี วิทยารุ่งเรืองศรี	นายวุฒิพงษ์ ปรีดาภักทพงษ์
	นายธีรวัฒน์ อภิปรัชญาฐิติกุล	นางญานี รัชตบริรักษ์
ผู้จัดการแผนงานฯ	นางสุดใจ พรหมเกิด	

ร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย โครงการ กิจกรรม
เพื่อสร้างเสริมให้เกิดพฤติกรรมและวัฒนธรรมการอ่านกับเราได้ที่

แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

๔๒๔ หมู่บ้านงาไม้ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๖๗ แยก ๓ ถนนจรัญสนิทวงศ์

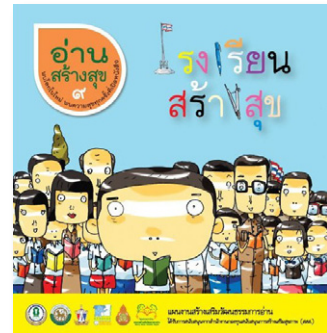
แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ : ๐-๒๕๒๔-๔๖๑๖-๗ โทรสาร : ๐-๒๕๔๑-๑๘๗๗

E-mail : info@happyreading.in.th Website : <http://www.happyreading.in.th>

Facebook : <http://www.facebook.com/happy2reading>

ร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ ร่วมสร้างวัฒนธรรมการอ่าน

สามารถอ่านและดาวน์โหลด อ่านสร้างสุข ทุกเล่ม
ได้ที่ www.happyreading.in.th

มอบความสุขทุกครั้งด้วยหนังสือ

วัฒนธรรมการอ่าน
แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน
Reading Culture Promotion Program

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

พิมพ์ด้วย **SONINK** หมึกปลอดภัย
ไม่ใช่ระบบเคลือบปกเพื่อร่วมกันดูแลโลก